
VERTELLEN & VERBINDEN

Een ontwerponderzoek naar de werking en ethiek van de Vertelknuffel SamBuddy in emotie regulerende dramatherapie voor kinderen van 6 tot met 8 jaar oud.

In opdracht van de Vertelknuffel
Onder begeleiding van A. Timman-Jacobse
Onder begeleiding van E. De Gruijter
Onderzoekers: Iris Knoren, Paola de Bruijn en Sofie Hellemons
Opleiding: Vaktherapie Dramatherapie
Datum: 21 juni 2024
Opleidingsinstituut: HAN University of Applied Sciences

Samenvatting

Vertellen & Verbinden: Een ontwerponderzoek naar de werking en ethiek van de Vertelknuffel SamBuddy in emotie regulerende dramatherapie voor kinderen van 6 tot en met 8 jaar oud.

Het onderzoek maakt gebruik van een kwalitatieve onderzoeksmethode, waarbij dramatherapeuten en studenten dramatherapie hun ervaringen delen door middel van deelname aan een workshop, het invullen van openvragenlijsten en het voeren van focusgroep-gesprekken. **Het ontwerp volgt het Double Diamond-model, dat bestaat uit vier fasen: Discover, Define, Develop, en Deliver (Van 't Veer et al., 2020).**

Het onderzoek is gebaseerd op wetenschappelijke bronnen en vakliteratuur over dramatherapie en emotieregulatie. De volledige referentielijst en onderzoeksresultaten zijn opgenomen in de bijlage.

De conclusie van het onderzoek bespreekt het verloop van het ontwerponderzoek en presenteert de belangrijkste bevindingen en verklaringen per hoofd- en deelvraag. Dit omvat de meningen en ervaringen van de module *Spelen met de SamBuddy* en ethische overwegingen bij het gebruik van SamBuddy in de dramatherapie.

Inhoudsopgave

Samenvatting	1
Begrippenlijst	4
Inleiding	6
<i>Tot stand komen van SamBuddy</i>	6
Vooronderzoek	6
<i>Ontwerponderzoek en ontwerpfase</i>	7
<i>Vooronderzoek America en Gerrits</i>	7
<i>Vooronderzoek Tijnagel en Nielen</i>	8
Huidige onderzoek kwestie	9
<i>Doelstelling</i>	9
<i>Vraagstelling</i>	10
Methode en onderzoeksdesign	10
De doelgroep	11
<i>De selectie van respondenten</i>	12
<i>Werving procedure</i>	12
Dataverzamelingsmethode	13
<i>Hoofdvraag 1</i>	13
<i>Hoofdvraag 2</i>	14
Dataverwerking en analyse	15
<i>Hoofdvraag 1</i>	15
<i>Hoofdvraag 2</i>	15
Betrouwbaarheid en validiteit waarborgen	16
Resultaten	19
Discussie	25
<i>Opzet onderzoeksmethode</i>	25
<i>Uitvoering onderzoeksmethode</i>	26
Conclusie	28
Referentielijst	33
Bijlage A Beroepsproduct	37
Bijlage B Interviewguide	40
Bijlage C Programma workshop	45
Bijlage D Open vragenlijst Werken met SamBuddy	47

Bijlage E Vragen Ethiek focusgroep-gesprekken	50
Bijlage F transcript focusgroep en ingevulde open vragenlijst	51
Bijlage G Codeboom:	57
Bijlage H Informatiebrief	58
Bijlage I Social media berichten	60
Bijlage J Toestemmingsverklaring	61
Bijlage K Foto van workshop	63

Begrippenlijst

Onderstaand zijn belangrijke vaktermen gedefinieerd.

Dramatherapie: Dramatherapie is een vorm van vaktherapie waarbij er gebruik wordt gemaakt van situaties uit het echte leven en fantasie. Dit wordt gedaan door middel van rollenspel, improvisatiespel en zelfbedachte scènes. De cliënt wordt in de ervaring gezet. Dramatherapie is bedoeld voor kinderen, volwassenen en ouderen (Berghs et al., 2021).

Emotieregulatie: Het bewust inzetten, verwerken en aanpassen van je eigen emotie (Nicolai, 2018).

Ethiek: Ethiek binnen therapie betreft de morele principes en waarden die de interactie tussen therapeuten en hun cliënten sturen. Het heeft als doel de veiligheid van cliënten te waarborgen en de integriteit van het therapeutische proces te handhaven (Pope & Vasquez, 2016).

Interventie: Een interventie is een doelbewuste ingreep waarmee een therapeut de situatie kan beïnvloeden. Ze zorgen voor bewustwording, trainen van vaardigheden en het experimenteren van handelingsalternatieven (Berghs et al., 2021).

Methode: Een beschrijving van opeenvolging van stappen van voortgang dan wel ontwikkelingsstadia én (Van der Beek et al., 2016) van interventie(s). Systematisch en specifiek.

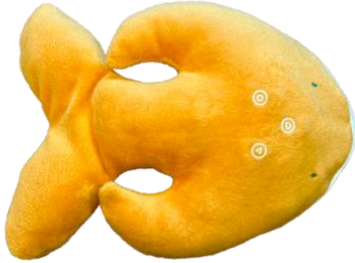
Module: Een beschrijving van interventie(s), deel van een groter geheel. Globaler dan een methode (Van der Beek et al., 2016).

Poppenspel: Een dramatherapeutische werkvorm waarbij gebruik wordt gemaakt van (hand)poppen (Gruijter, 2013).

SamBuddy: De Vertelknuffel SamBuddy is een zachte, gerecyclede en allergie-vrije knuffel van 30-30 centimeter, die antwoorden van een kind opneemt. De Vertelknuffel kan bestuurd worden met een app en knoppen. De Vertelknuffel neemt de antwoorden van het kind op. De Vertelknuffel is niet met internet verbonden, alleen degene met toegang kan bij de opgenomen geluidsfragmenten (Vertelknuffel, 2024).

Figuur 1

De Vertelknuffel SamBuddy

Opmerking. Overgenomen uit *Vertelknuffel.nl* van Vertelknuffel BV, 2024, (<https://vertelknuffel.nl/>). Copyright 2024, Vertelknuffel BV.

Sociale robot: Een sociale robot is een medisch hulpmiddel om de sociale interactie van cliënten te bevorderen (Becu & De Maeyer, 2021).

Werkvormen (binnen dramatherapie): Methodische interventies. Reflectie is mogelijk door het opdoen van ervaringen en inzichten waardoor gedragsverandering mogelijk is (Cleven, 2003).

Micro-evaluatie: Een micro-evaluatie is een korte evaluatie met een aantal leden van de doelgroep. Met als doel om in een vroeg stadium van het onderzoek informatie te krijgen over de praktische bruikbaarheid (Nieveen, 1997).

Inleiding

Ter afsluiting van de opleiding Dramatherapie aan de HAN University of Applied Sciences, voeren de studenten, hierna aangeduid als onderzoekers Paola de Bruijn, Sofie Hellemons en Iris Knoren, een onderzoek uit naar het effect, de meerwaarde, de ethische aspecten en het gebruik van de Vertelknuffel SamBuddy binnen het kader van dramatherapie bij kinderen van 6 tot en met 8 jaar met emotieregulatie problematiek.

Het ontwerponderzoek naar SamBuddy heeft de interesse gewekt van de huidige onderzoekers, gezien hun affiniteit en ervaring met de doelgroep, evenals hun ervaring met het gebruik van handpoppen binnen de dramatherapie. De onderzoekers zijn nieuwsgierig naar de potentiële meerwaarde die nieuwe technologische innovaties kunnen bieden binnen het werkveld.

Tot stand komen van SamBuddy

SamBuddy is een organisatie die sociale knuffels produceert die gebruikt kunnen worden in onderwijsinstellingen, pleeggezinnen en bij kinderen in ziekenhuizen. Hun missie is gericht op het faciliteren van een luisterend oor wanneer dat elders ontbreekt. De SamBuddy is een zachte Vertelknuffel die communicatie stimuleert tussen kinderen en volwassenen (Vertelknuffel, 2024). Kernwaarden zoals veiligheid, betrouwbaarheid, vertrouwen en samenwerking worden hierbij benadrukt.

Bij SamBuddy staat het kind centraal. De Vertelknuffel SamBuddy helpt kinderen hun emoties in eigen tempo te uiten, zelfs zonder een volwassene. Het doel hiervan is dat de volwassene op een later moment samen met het kind de opnames kan bespreken en zo een gesprek kan ontstaan (Vertelknuffel, 2024).

De oprichters van SamBuddy, de heren R. Postel, N. van Breda, L. Hupe en V. Kersten, zijn ook de opdrachtgevers van het ontwerponderzoek naar SamBuddy. Zij streven ernaar te begrijpen op welke wijze de Vertelknuffel zinvol kan worden ingezet in de zorgpraktijk, met specifieke aandacht voor het ontwikkelen van richtlijnen voor professionals. De heer R. Postel is nauw betrokken bij het huidige onderzoek.

Vooronderzoek

In dit hoofdstuk worden de eerste 2 fase van het ontwerponderzoek beschreven die voorafgingen aan de huidige fase van het ontwerponderzoek. Hierbij wordt slechts gebruik gemaakt van de discussie, aanbevelingen en conclusies. Allereerst worden de belangrijkste begrippen van het ontwerponderzoek en de ontwerpfase beschreven.

Ontwerponderzoek en ontwerpfase

Binnen de kaders van het ontwerpproces wordt continu gezocht naar haalbare en effectieve oplossingen voor specifieke problemen of wensen (Van 't Veer et al., 2020). Bij een ontwerponderzoek wordt gebruik gemaakt van het Double Diamond-model. Hierbij worden 4 fases van elkaar onderscheiden:

Fase 1: de vooronderzoeksfase ('Discover'-fase).

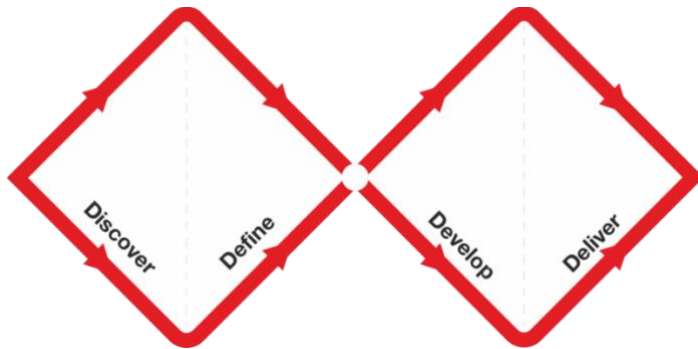
Fase 2: de ontwerpfase – prototype ontwikkelen ('Define'-fase).

Fase 3: ontwerpfase – micro evaluatie ('Develop'-fase).

Fase 4: ontwerpfase- uitproberen ('Deliver'-fase).

Figuur 2

Het Double Diamond-model

Opmerking. Overgenomen uit *The Double Diamond* van Design Council, 2023, (<https://www.designcouncil.org.uk/our-resources/the-double-diamond/>). Copyright 2023, Design Council.

Vooronderzoek America en Gerrits

In fase 1, de 'Discover'-fase, staat het verzamelen van informatie over de kern van het probleem en de behoeften van de doelgroep centraal. De onderzoekers van een ontwerponderzoek streven er in deze fase naar de deelvragen te beantwoorden middels een combinatie van literatuuronderzoek en interviews. Op deze manier wordt informatie op een objectieve, wetenschappelijke, theoretisch onderbouwde en ervaringsgerichte wijze vergaard (Van 't Veer et al., 2020).

In fase 2, de 'Define'-fase, in een ontwerponderzoek wordt bepaald welke inzichten uit de informatie verzameld in fase 1 belangrijk zijn, om de richting te kunnen bepalen van het verdere ontwerpproces (Van 't Veer et al., 2020).

America en Gerrits (2023) hebben de eerste en tweede fase van het ontwerponderzoek naar de Vertelknuffel SamBuddy geïnitieerd. In de verkenningsfase hebben zij een inventarisatie uitgevoerd van de diverse werkvormen, technieken en werkzame elementen die door zorgprofessionals, waaronder dramatherapeuten, worden gebruikt bij kinderen van 6 tot en

met 8 jaar oud om emotieregulatie te verbeteren. Het verzamelen van data over deze aspecten is gerealiseerd middels literatuuronderzoek en het afnemen van interviews (America & Gerrits, 2023).

Na voltooiing van de 'Discover'-fase hebben America en Gerrits (2023) het onderzoek voortgezet naar de 'Define'-fase. In deze fase is een lijst samengesteld met geschikte werkvormen ter bevordering van de emotieregulatie bij kinderen van 6 tot en met 8 jaar oud, die mogelijk geïntegreerd kunnen worden in de SamBuddy. America en Gerrits zijn begonnen met de 'Define'-fase deze niet afgerond. Zij hebben een adviesnota opgesteld, met betrekking tot het voortzetten van het ontwerponderzoek naar SamBuddy, waarin het volgende is opgenomen:

1. Mindfulness, ontspannings-en ademhalingsoefeningen
2. Het kind in de rol van deskundige plaatsen
3. Gebruik een gevoelsthermometer
4. Gebruik van kalmerende taal en stille woorden
5. Een geleide fantasie koppelen aan de Vertelknuffel
6. Stop-denk-doe methode koppelen aan de Vertelknuffel
7. De methode 'Zachtjes balen met Toontje schildpad' koppelen aan de Vertelknuffel

Vooronderzoek Tijnagel en Nielen

Binnen fase 3, de 'Develop'-fase, worden verschillende ideeën gegenereerd en wordt een prototype ontwikkeld (Van 't Veer et al., 2020).

Tijnagel en Nielen (2024a, 2024b), hebben het onderzoek vervolgd in fase 2, de 'Define'-fase, waarbij een literatuurstudie is gedaan en interviews met dramatherapeuten zijn afgenomen, aan de hand van de onderzoeksvraag: "Wat is de mening van verschillende dramatherapeuten met betrekking tot de module die voor SamBuddy in dit ontwerponderzoek ontwikkeld is?"

Op basis van hun bevindingen, is een prototype van een dramatherapeutische module ontwikkeld m.b.t. emotieregulatie, echter hebben ze deze niet geïmplementeerd in SamBuddy.

Tijnagel en Nielen hebben het prototype de module *Spelen met de SamBuddy* (2024a) ontworpen volgens de richtlijnen van de Commissie Product- en Module Ontwikkeling (CPMO) van de Federatie Vaktherapeutische Beroepen (FVB, 2016). De module *Spelen met de SamBuddy* is voor kinderen van 6 tot en met 8 jaar oud met emotieregulatie problemen en bestaat uit 20 sessie verdeeld in 4 fases:

Fase 1: Kennismaking

Fase 2: Herkennen van eigen emoties

Fase 3: Erkennen van eigen emoties

Fase 4: Psycho-educatie

Tijnagel en Nielen hebben een adviesnota opgesteld, met betrekking tot het voortzetten van het ontwerponderzoek naar SamBuddy, waarin het volgende is opgenomen:

1. De ontwikkelde module implementeren in SamBuddy en uittesten
2. Verschillende stemmen uittesten
3. SamBuddy voor thuis uittesten
4. De module voorleggen aan psychologen en orthopedagogen
5. De module vertalen voor psychologen en orthopedagogen
6. Onderzoek doen naar de ethiek van de SamBuddy
7. Alle informatie beschikbaar maken in de app
8. Lessen over technologie
9. Het ontbreekt nog aan kennis en besef rondom ethiek bij de inzet van SamBuddy, dit moet worden aangevuld

Huidige onderzoek kwestie

Het probleem is dat de module *Spelen met de SamBuddy* nog niet is getest bij dramatherapeuten en studenten dramatherapie die werken met emotieregulatieproblematiek bij kinderen van 6 tot en met 8 jaar oud. De huidige onderzoekers richten zich in fase 3, de 'Develop'-fase, op dit praktijkprobleem.

Uit de adviesnota van het vooronderzoek blijkt dat er nog onderzoek nodig is naar de werking van het prototype en de ethiek bij gebruik van de Vertelknuffel.

De vorige onderzoekers hebben gesignaleerd dat er nog niet gesproken is over ethische aspecten met betrekking tot het inzetten van de SamBuddy. De onderzoekers vinden de ethiek rondom het gebruik van technologie in therapie belangrijk. Zij richten zich om deze reden ook op het verzamelen van informatie met betrekking tot de ethiek bij het gebruik van de Vertelknuffel, wat passend is bij fase 1, de 'Discover'-fase.

Doelstelling

Het doel van fase 3, de 'Develop'-fase, bestaat uit het opleveren van een adviesnota voor doorontwikkeling van de Vertelknuffel SamBuddy met de module en met betrekking tot de ethiek van het gebruiken van de Vertelknuffel SamBuddy door middel van focusgroepen.

Vraagstelling

Hoofdvraag 1.

Hoe ervaren dramatherapeuten en studenten dramatherapie het werken met de module *Spelen met de SamBuddy*, samen met de Vertelknuffel SamBuddy, bij kinderen van de leeftijd 6 tot en met 8 jaar met emotieregulatieproblematiek?

Deelvragen

1.1 Hoe wordt de Vertelknuffel SamBuddy in gebruik ervaren?

1.2 Hoe wordt de combinatie van Vertelknuffel SamBuddy en de module *Spelen met de SamBuddy* ervaren?

Hoofdvraag 2.

Hoe ervaren dramatherapeuten en studenten dramatherapie de ethiek rondom het inzetten van de module *Spelen met de SamBuddy*, samen met de Vertelknuffel SamBuddy, bij kinderen van de leeftijd 6 tot en met 8 jaar met emotieregulatieproblematiek?

Deelvragen

2.1 Welke kwesties worden ervaren op ethisch gebied?

2.2 Wat kunnen oplossingen zijn voor problemen op ethisch gebied?

Methode en onderzoeksdesign

Het onderzoek dat uitgevoerd zal worden betreft een kwalitatief onderzoek.

Kwalitatief onderzoek richt zich op het verzamelen van ervaringen, belevingen en verwachtingen van de proefpersonen (Bakker & Van Buuren, 2019). Het doel van kwalitatief onderzoek is het beter begrijpen van meningen en ervaringen (Bhandari, 2021).

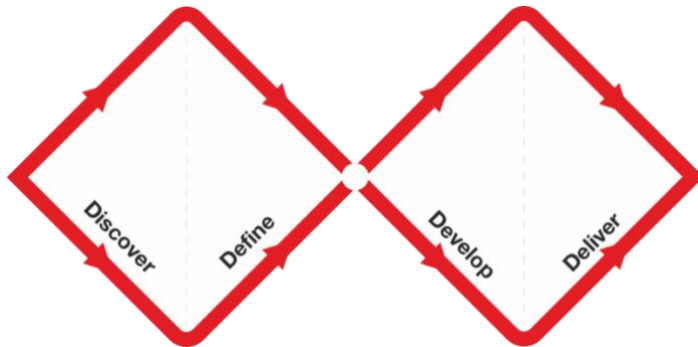
Dit onderzoek verkent de percepties van dramatherapeuten en studenten dramatherapie met betrekking tot SamBuddy, een nieuw product dat nog niet eerder binnen de dramatherapie is toegepast, met name niet voor emotieregulatie. Het doel is om de potentiële toepassingen van deze tool binnen de dramatherapie te verkennen. Om dit te bereiken, worden de meningen en ervaringen van dramatherapeuten verzameld.

Binnen dit kwalitatief onderzoek is gekozen voor een ontwerponderzoek. Bij een ontwerponderzoek wordt gewerkt aan de hand van het Double Diamond-model. Het model (te zien in Figuur 3) benadrukt twee cruciale taken in het ontwerpproces. Fase 1 en 2 richten zich op het identificeren van het kernprobleem en de behoeften van de doelgroep, wat

wordt weerspiegeld in de activiteiten van de eerste diamant. De tweede taak, in fase 3 en 4, omvat het ontwikkelen van een passende oplossing voor het vastgestelde ontwerpvoorbeeld, voornamelijk via divergerende activiteiten in de tweede diamant (Van 't Veer et al., 2020).

Figuur 3

Het Double Diamond-model

Opmerking. Overgenomen uit *The Double Diamond* van Design Council, 2023, (<https://www.designcouncil.org.uk/our-resources/the-double-diamond/>). Copyright 2023, Design Council.

Het ontwerponderzoek naar SamBuddy is gestart in 2023 en wordt voortgezet door de huidige onderzoekers.

De onderzoekers zijn op zoek naar de meningen en ervaringen van dramatherapeuten en studenten dramatherapie over de werking en ethische aspecten rondom de module *Spelen met de SamBuddy* en de Vertelknuffel SamBuddy. Binnen een ontwerponderzoek is het gebruikelijk om in groepsverband direct naar de uitkomsten te kijken, met als doel het vormen van een gedeeld beeld van de belangrijkste inzichten (Van 't Veer et al., 2020). Dit maakt de methode van kwalitatief ontwerponderzoek geschikt voor het huidige onderzoek.

De doelgroep

De onderzoekers zullen de module *Spelen met de SamBuddy* testen op een specifiek gedefinieerde doelgroep, met als doel conclusies te trekken over de onderzoeksresultaten, zoals beschreven door Bakker en Van Buuren (2019). Deze doelgroep betreft in feite dramatherapeuten en studenten dramatherapie die werken met kinderen van 6 tot en met 8 jaar oud met emotieregulatieproblematiek.

De selectie van respondenten

De inclusiecriteria waarop de onderzoekers de respondenten includeren zijn:

- Minimaal één jaar stage- of werkervaring als dramatherapeut hebben.
- Stage- of werkervaring met de doelgroep kind en jeugd hebben.

De exclusiecriteria waarop respondenten worden uitgesloten van deelname aan het onderzoek zijn:

- Geen specifieke ervaring hebben met kinderen van 6 tot en met 8 jaar met emotieregulatieproblematiek.
- Minimaal 7 jaar niet meer werkzaam zijn in het werkveld.

Voor goede afspiegeling van de feitelijke populatie trekken de onderzoekers een niet-aselecte steekproef. Zij zijn afhankelijk van vrijwillige deelname van dramatherapeuten en studenten dramatherapie. Binnen deze steekproef is er dus sprake van zelfselectie. De niet-aselecte steekproef, zoals beschreven door Bakker en Van Buuren (2019), wordt gedaan in de vorm van een doelgerichte steekproef waarbij de onderzoekers personen met de eerder beschreven inclusiekenmerken gericht benaderen. De doelgerichte steekproef is passend bij dit ontwerponderzoek die zich bevindt in fase 3 en kan de resultaten van fase 2 gebruiken.

Werving procedure

De onderzoekers plaatsen een oproep op sociale mediaplatforms zoals LinkedIn en Instagram, waarbij individuen die aan de inclusiecriteria voldoen zichzelf kunnen aanmelden voor deelname aan het onderzoek (zie Bijlage H Informatiebrief). Daarnaast passen de onderzoekers een gelegenheidssteekproef toe, zoals beschreven door Bakker en Van Buuren (2019), door voormalige medestudenten werkzaam zijn als dramatherapeuten en dramatherapeuten bij de huidige stageorganisatie te benaderen met behulp van een informatiebrief.

In het kader van ethische verantwoording, zijn potentiële respondenten geïnformeerd door middel van een informatiebrief. Wanneer zij aangeven aan het onderzoek mee te willen doen, is hen voorafgaand aan de deelname toestemming gevraagd door middel van het laten ondertekenen van de toestemmingsverklaring (zie Bijlage J Toestemmingsverklaring) evenals een akkoord voor het opnemen, gebruiken en bewaren van de gegeven informatie door de respondenten.

De verstrekte informatie wordt gedurende een periode van 12 maanden bewaard. In september 2024 zal de vervolggroep van dit ontwerponderzoek starten met fase 4, de 'Deliver'-fase, waarbij de informatie uit de toestemmingsverklaringen opnieuw kan worden

gebruikt. Hierdoor kunnen dramatherapeuten en studenten dramatherapie opnieuw worden benaderd voor deelname aan het onderzoek.

Dataverzamelingmethode

Dit hoofdstuk beschrijft de dataverzamelingmethoden van het onderzoek per hoofdvraag.

De onderzoekers nodigen respondenten uit voor workshops in drie groepen, waarbij een experimentele onderzoek benadering wordt toegepast om effecten te meten (Verhoeven, 2018). Tijdens de workshops, die elk ongeveer 2 uur duren, ervaren de respondenten een prototype van de module samen met de Vertelknuffel SamBuddy.

De meningen en ervaringen van deelnemers worden verzameld via open vragenlijsten, observaties door de onderzoekers en focusgroep-gesprekken, zoals beschreven door Bakker en Van Buuren (2019), wat passend is voor het kwalitatieve karakter van het onderzoek en de fase waarin het zich bevindt, gericht op het verbeteren van het prototype (zie Bijlage B Interviewgide en Bijlage D Vragen Ethiek focusgroep-gesprekken).

Hoofdvraag 1

Hoe ervaren dramatherapeuten en studenten dramatherapie het werken met de module Spelen met de SamBuddy, samen met de Vertelknuffel SamBuddy, bij kinderen van de leeftijd 6 tot en met 8 jaar met emotieregulatieproblematiek?

Het onderzoek bevindt zich in fase 3, de 'Develop'-fase in de tweede diamant van het Double Diamond-model. Het hoofddoel van deze fase is het testen van het prototype *Spelen met de SamBuddy* (Tijnagel & Nielen, 2024a) in samenwerking met dramatherapeuten en studenten dramatherapie, hierna aangeduid als respondenten.

De onderzoekers hebben de methode van een semigestructureerd interview gebruikt (Genau, 2023), om vooraf ervaringsgerichte open vragenlijst op te stellen (Bijlage B Interviewgide). Door de combinatie van open en gesloten vragen kunnen respondenten uitgebreid antwoorden en kunnen de onderzoekers het interview sturen (Hulshof, 1997).

De workshops worden fysiek gehouden op de HAN University of Applied Sciences in Nijmegen, verdeeld over twee dagen. Na een gezamenlijke introductie van de avond ervaren de respondenten de module *Spelen met de SamBuddy* en gaan ze aan de slag met sessie 7 van fase 2 van de module. Vervolgens vullen ze in subgroepen van drie personen de vragenlijsten in. In de vragenlijst worden de gebruikerservaringen van SamBuddy onderzocht (zie Bijlage D Open vragenlijst Werken met SamBuddy). De onderzoekers zijn aanwezig tijdens het invullen van de vragenlijsten om eventuele vragen te beantwoorden, maar

vermijden verdere beïnvloeding om vertekening van de resultaten te voorkomen. Aantekeningen worden gemaakt om observaties rondom gestelde vragen van de respondenten te noteren.

Op basis van de bevindingen formuleren de onderzoekers aanbevelingen voor opdrachtgevers en toekomstige onderzoekers van fase 4, de 'Deliver'-fase. Na afronding van fase 4 wordt het Double Diamond-model afgerond en is het ontwerponderzoek voltooid.

Hoofdvraag 2

Hoe ervaren dramatherapeuten en studenten dramatherapie de ethiek rondom het inzetten van de module Spelen met de SamBuddy, samen met de Vertelknuffel SamBuddy, bij kinderen van de leeftijd 6 tot en met 8 jaar met emotieregulatieproblematiek?

Naar aanleiding van de adviesnota van Tijnagel en Nielen (2024b) zijn de huidige onderzoekers gestart met het onderzoek naar ethische aspecten van de Vertelknuffel. Dit onderzoek bevindt zich in fase 1, de 'Discover'-fase. Na afloop van de workshops en het invullen van de vragenlijsten, gaan de respondenten uiteen in focusgroepen.

De onderzoekers zullen drie focusgroepen samenstellen. Dit is een kwalitatieve onderzoeksmethode met een exploratief karakter (Poortinga, 2019). Deze groepsdiscussies bevorderen interactie tussen deelnemers, wat diepere inzichten kan opleveren. Dit kwalitatieve en exploratieve aspect maakt het mogelijk om veel gegevens te verzamelen op basis van meningen van verschillende respondenten tegelijkertijd, wat heeft geleid tot de keuze voor een focusgroep.

De ethische aspecten van het gebruik van SamBuddy worden besproken in de focusgroepen. De onderzoekers zijn hier niet aanwezig om een open discussie tussen de respondenten mogelijk te maken. De gesprekken worden gevoerd aan de hand van vragen die door de onderzoekers vooraf zijn verstrekt (zie Bijlage E Vragen Ethiek focusgroep-gesprekken). Na afloop delen de respondenten hun bevindingen mondeling met de onderzoekers aan de hand van een samenvatting. Dit gesprek, inclusief de samenvatting, wordt opgenomen en door de onderzoekers getranscribeerd. Na het uitwerken van de opnames worden deze verwijderd.

Zie voor een programma van de workshop Bijlage C Programma workshop.

De onderzoekers zullen aanbevelingen formuleren voor het onderzoeken van beroepsethiek, met specifieke aandacht voor naleving van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG), middels een literatuurstudie. Dit kan worden meegenomen naar fase 2, de 'Define'-fase.

Dataverwerking en analyse

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe de informatie uit de focusgroepen en open vragenlijsten wordt geanalyseerd en verwerkt per hoofdvraag.

Hoofdvraag 1

Hoe ervaren dramatherapeuten en studenten dramatherapie het werken met de module Spelen met de SamBuddy, samen met de Vertelknuffel SamBuddy, bij kinderen van de leeftijd 6 tot en met 8 jaar met emotieregulatieproblematiek?

Voor het verwerken van de data uit de ervaringsgerichte open vragenlijsten hebben de onderzoekers de volgende stappen toegepast, conform de kwalitatieve onderzoeksmethode van Jansen (2005).

De vragenlijsten zijn getranscribeerd. Hiervoor is gebruik gemaakt van Microsoft Word 365.

De volledige transcripten worden ingedeeld in informatiefragmenten. In deze fase staat het verkennen van de data centraal, zonder specifiek te zoeken naar bruikbare informatie voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag.

De fragmenten worden open gecodeerd volgens de richtlijnen voor kwalitatief onderzoek, gericht op het verkrijgen van inzichten in de belevingen, ervaringen en verwachtingen van de deelnemers. De gekozen open codeerstijl stelt de onderzoekers in staat om de data met een open blik te analyseren, in overeenstemming met de aanpak beschreven door Bakker en Van Buuren (2019) voor kwalitatief onderzoek. Bij deze stap is het codeerprogramma ATLAS.Ti gebruikt om thema's toe te kennen aan de fragmenten en een codeboom te ontwikkelen.

Na voltooiing van deze stappen beoordelen de onderzoekers welke informatie bruikbaar is voor het beantwoorden van de eerste onderzoeksvraag en wordt de data verwerkt en gepresenteerd in het onderzoek.

Hoofdvraag 2

Hoe ervaren dramatherapeuten en studenten dramatherapie de ethiek rondom het inzetten van de module Spelen met de SamBuddy, samen met de Vertelknuffel SamBuddy, bij kinderen van de leeftijd 6 tot en met 8 jaar met emotieregulatieproblematiek?

De opgenomen geluidsfragmenten van de focusgroep-gesprekken zijn getranscribeerd. Hiervoor is gebruik gemaakt van de functies 'Dicteren' en 'Transcriberen' van Microsoft Word 365. De data verkregen uit de focusgroepen is verder verwerkt volgens dezelfde methode als die voor de vragenlijsten. Dit is passend, aangezien beide methoden kwalitatief

van aard zijn. Deze informatie zal worden gebruikt voor het beantwoorden van de tweede onderzoeksvraag en wordt verwerkt en gepresenteerd in het onderzoek.

Betrouwbaarheid en validiteit waarborgen

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe de betrouwbaarheid en validiteit van het onderzoek wordt gewaarborgd.

Om de resultaten van het onderzoek te beoordelen, beschrijven de onderzoekers de maatregelen ter waarborging van betrouwbaarheid en validiteit, zoals beschreven door Bakker en Van Buuren (2019). In het kader van betrouwbaarheid worden aan alle respondenten dezelfde vragen gesteld volgens de interviewgide (Bijlage B) en worden de workshops beide dagen volgens een identiek programma (Bijlage C) aangeboden. Dit minimaliseert toevallige fouten en waarborgt reproduceerbaarheid. Alle drie de onderzoekers zullen tijdens de workshops aanwezig zijn.

Om de validiteit te waarborgen evalueren de onderzoekers na elke workshop of de onderzoeksmethode meet wat de onderzoekers willen meten. Interne validiteit, gedefinieerd door Doorewaard et al. (2019) als de geldigheid van resultaten, conclusies en aanbevelingen voor de onderzochte situatie, wordt gewaarborgd door geluidsopnamen van de focusgroepen te maken en deze te transcriberen en een foto van de bijeenkomsten bij te voegen (Figuur K1). Objectiviteit wordt bevorderd door medestudenten delen van de dataverzameling te laten analyseren en door respondenten de gelegenheid te geven om de transcripties te controleren en feedback te geven, waarmee de geloofwaardigheid wordt ondersteund (Bakker & Van Buuren, 2019).

De externe validiteit betreft de generaliseerbaarheid van onderzoeksresultaten naar vergelijkbare situaties (Doorewaard et al., 2019). Om observer bias te vermijden, beoordelen en selecteren de onderzoekers respondenten uitsluitend op basis van vooraf vastgestelde inclusie- en exclusiecriteria. Om de overdraagbaarheid van de bevindingen naar niet-betrokken dramatherapeuten te evalueren, worden tijdens de workshops ervaringsgerichte open vragenlijsten (Bijlage D) en focusgroep-gesprekken (Bijlage E) gebruikt. Dit helpt bij het beantwoorden van de hoofdvragen "Hoe ervaren dramatherapeuten en studenten dramatherapie het werken met de module *Spelen met de SamBuddy*, samen met de Vertelknuffel SamBuddy, bij kinderen van de leeftijd 6 tot en met 8 jaar met emotieregulatieproblematiek?" en "Hoe ervaren dramatherapeuten en studenten dramatherapie de ethiek rondom het inzetten van de module *Spelen met de SamBuddy*, samen met de Vertelknuffel SamBuddy, bij kinderen van de leeftijd 6 tot en met 8 jaar met emotieregulatieproblematiek?"

De onderzoekers matchen de respondenten op werkervaring, leeftijd en doelgroep om vertekening te voorkomen. Tijdens de workshops worden de respondenten geblindeerd ingedeeld voor een eerlijke beoordeling (Bakker & Van Buuren, 2019).

Om de kwaliteit van de dataverzameling te waarborgen, zullen de onderzoekers verschillende vormen van vertekening in acht nemen en proberen te voorkomen:

- Observer bias, een vorm van informatie- of metingsbias, verwijst naar de neiging van onderzoek participanten om te zien wat zij verwachten of willen zien in plaats van wat er werkelijk gebeurt (Scribbr, z.d.). Dit type bias, ook wel detectiebias genoemd, kan de beoordeling in zowel observationele als interventionele onderzoeken beïnvloeden (Mahtani et al., 2017). De onderzoekers zullen dit effect in acht nemen bij het doen van observaties.
- Bevestigingsbias (confirmation bias) is de neiging om informatie te zoeken die bestaande overtuigingen bevestigt en tegelijkertijd tegenstrijdige informatie te negeren (Scribbr, z.d.). Deze onbedoelde bevooroordeeldheid kan ertoe leiden dat informatie die niet strookt met de onderzoekers' overtuigingen wordt genegeerd (Casad & Luebering, 2016). De onderzoekers zullen deze bias vermijden door conclusies uitsluitend te baseren op verzamelde data.
- Performance bias, een vorm van informatiebias, treedt op wanneer participanten op de hoogte zijn van de geplande interventie (Scribbr, z.d.). Om dit te voorkomen, zullen de onderzoekers enkel informatie verstrekken die in de informatiebrief staat en noodzakelijk is voor het tekenen van de toestemmingsverklaring (zie Bijlage H Informatiebrief en Bijlage J Toestemmingverklaring). Daarnaast kunnen respondenten zich anders gedragen wanneer ze weten dat ze worden geobserveerd, wat bekendstaat als het waarnemerseffect of Hawthorne-effect (Scharwächter, 2023). Om dit te verminderen, zullen de onderzoekers investeren in interpersoonlijke relaties met de respondenten om participantreactiviteit te minimaliseren en de resultaten te verbeteren.
- Interviewer bias, verbonden aan de onderzoeker, kan voortkomen uit de manier waarop vragen worden gesteld of op antwoorden wordt gereageerd, en uit andere aspecten van de identiteit van de onderzoeker (Scribbr, z.d.). Vooral bij dataverzamelingsmethoden met directe interactie tussen onderzoeker en respondent is deze bias relevant (EM Onderzoek, 2022). Om dit te vermijden, zullen tijdens de workshop onderzoekers regelmatig van rol wisselen.

- Onderzoekersbias (researcher bias) doet zich voor als de overtuigingen of verwachtingen van de onderzoeker de onderzoeksopzet of het dataverzamelingsproces beïnvloeden (Scribbr, z.d.). De onderzoekers bestrijden deze bias door de samenstelling van het onderzoekersteam, waarin alle drie de onderzoekers verschillende soorten waarnemingen en vormen van analyse doen. Verschillen in aanpak kunnen bovendien worden opgespoord en verkleind door het vergelijken van transcripten van de focusgroepen (Hak, 2004). Om dit te voorkomen zullen de onderzoekers hun persoonlijke mening over het onderzoek en de Vertelknuffel SamBuddy niet delen met de respondenten.
- Vraagkenmerken (demand characteristics), een vorm van responsbias, doen zich voor wanneer respondenten zich bewust zijn van het onderzoeksdoel (McCambridge et al., 2012). Dit kan hun gedrag of opvattingen beïnvloeden, waardoor het risico op vertekende resultaten ontstaat (Scribbr, z.d.). Aangezien de respondenten bij aanvang van de workshop op de hoogte zijn van het onderzoeksdoel, zullen de onderzoekers dit effect in overweging nemen.
- Beleefheidsbias (courtesy bias), voortkomend uit de neiging om negatieve feedback te vermijden uit beleefdheid tegenover de vragensteller, kan leiden tot een vertekening van de respons (Scribbr, z.d.). Respondenten die hierdoor beïnvloed worden, streven er doorgaans naar om zichzelf positief voor te stellen, conflicten te vermijden en aan sociale normen te voldoen (Hreha, 2023). Aangezien sommige respondenten collega's en klasgenoten zijn van de onderzoekers, zal het onderzoek met een gepaste mate van afstand en formaliteit worden uitgevoerd om deze potentieel vertekende respons te minimaliseren.

De onderzoekers gebruiken zowel onderzoekers- als methodische triangulatie om de betrouwbaarheid en validiteit van hun onderzoeksresultaten te versterken (Benders, 2023). Dit omvat het gebruik van verschillende bronnen om informatie te verzamelen over hetzelfde onderwerp, waardoor de betrouwbaarheid van de bevindingen in kwalitatief onderzoek wordt vergroot (Doorewaard et al., 2019).

Resultaten

Onderzoeksresultaten

In dit hoofdstuk worden de onderzoeksresultaten gepresenteerd, verkregen via een focusgroep bestaande uit dramatherapeuten en studenten dramatherapie. De deelnemers hebben na deelname aan de workshop open vragenlijsten ingevuld en deelgenomen aan een groeps gesprek. De informatie wordt systematisch per hoofd- en deelvraag weergegeven.

De getranscribeerde open vragenlijsten en groeps gesprek, in Bijlage F, bevatten relevante fragmenten voor de codeboom in Bijlage G, die gebruikt is om codes en thema's te structureren.

Onderzoekspopulatie

Aanvankelijk meldden slechts vijf deelnemers zich vrijwillig aan, wat onvoldoende was om relevante resultaten te verkrijgen. Daarom hebben de onderzoekers de inclusiecriteria versoepeld en aangepast om meer deelnemers te werven. In totaal hebben vijf dramatherapeuten en vier studenten dramatherapie deelgenomen aan de focusgroep. De vijf dramatherapeuten zijn momenteel werkzaam met de doelgroep kind en jeugd. De studenten dramatherapie hebben tussen 2021 en 2024 stage-ervaring opgedaan binnen dezelfde doelgroep.

Hoofdvraag 1

Hoe ervaren dramatherapeuten en studenten dramatherapie het werken met de module *Spelen met de SamBuddy*, samen met de Vertelknuffel SamBuddy, bij kinderen van de Leeftijd 6 tot en met 8 jaar met emotieregulatieproblematiek?

1.1 Hoe wordt de Vertelknuffel SamBuddy in gebruik ervaren?

Resultaten Deelvragen

Tabel 1 presenteert de resultaten van deelvraag 1.1, met een focus op de waardering en bruikbaarheid van SamBuddy. De tabel toont de topics, thema's en codes. In de eerste kolom worden de kernvragen van de open vragenlijsten en groepsdiscussies weergegeven. De tweede kolom bevat de geïdentificeerde thema's en in de derde kolom worden de antwoorden van de respondenten gepresenteerd.

Tabel 1

Ervaringen met de vertelknuffel

TOPICS	THEMA	CODES
Eerste indruk SamBuddy/ module	Waardering	<ul style="list-style-type: none"> • Aansluiting jonge kinderen. • Steun • Spontaniteit uit sessie. • Fijn transfer
Voordelen bij werken met SamBuddy	Waardering	<ul style="list-style-type: none"> • Kind verteld • Knuffel mee naar huis • Vriendelijk uitstraling • Distantie • Veiligheid • Liefde vol
Nadelen bij werken met SamBuddy	Waardering	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik onhandig • Ongemak • Verbinding app/ knuffel • Licht knopjes
Kwaliteit van de SamBuddy	Bruikbaarheid	<ul style="list-style-type: none"> • Spreekt tot verbeelding • De grote • Wasbaar • Zacht materiaal • Gewicht • Valbestendig
Ervaring gebruiksvriendelijkheid	Bruikbaarheid	<ul style="list-style-type: none"> • App werkt makkelijk • Knopjes zichtbaar • Makkelijk in gebruik

De respondenten ervaren SamBuddy als vriendelijk en liefdevol, bevorderlijk voor emotieregulatie en geeft het een gevoel van veiligheid. Zowel de module als SamBuddy worden beschouwd als gebruiksvriendelijk en geschikt voor jonge kinderen, hoewel sommige respondenten aanvankelijk moeite hadden om aan SamBuddy te wennen. Problemen met de app-connectiviteit en de zichtbaarheid van knoppen kunnen echter de gebruikservaring negatief beïnvloeden.

R 4: "Denk dat het een fijne transfer is voor thuis of school"

R 9: "Laagdrempelig kind heeft te allen tijde "iemand" "

R 6: "Kan me ook voorstellen dat het voor de client ongemakkelijk is om zichzelf terug te luisteren"

1.2 Hoe wordt de combinatie van Vertelknuffel SamBuddy en de module *Spelen met de SamBuddy* ervaren?

In Tabel 2 wordt de waardering, stemgebruik en rol van het werken met SamBuddy samen met de module weergegeven.

Tabel 2

Ervaring met de module

TOPICS	THEMA	CODES
Eerste indruk module	Waardering	<ul style="list-style-type: none"> • Geeft structuur • Is doelgericht • Module is helpend voor kind • Module is wennen
De module integratie in SamBuddy	Stemgebruik	<ul style="list-style-type: none"> • Verwarring voor kind zowel de stem van therapeut als SamBuddy • Stem kan invloed hebben op de sessie • Kind laten kiezen tussen stemmen • SamBuddy geeft mooie antwoorden
SamBuddy en emotieregulatie	Waardering	<ul style="list-style-type: none"> • Laat kind nadenken • Passend bij emotieregulatie
SamBuddy binnen de module	Rol	<ul style="list-style-type: none"> • Rol van knuffel is dubbel • Rol van knuffel is ondersteund • Rol van knuffel is overheersen • Wie is leidend, SamBuddy of Therapeut • Onduidelijkheid rollen
Werking module	Waardering	<ul style="list-style-type: none"> • SamBuddy heeft meerwaarde thuis • SamBuddy thuis kan verwarrend zijn • Vragen/oefeningen per cliënt

De combinatie van de Vertelknuffel SamBuddy en de module wordt door de respondenten positief beoordeeld. De module biedt structuur, is nuttig voor kinderen, helpt bij emotieregulatie en stimuleert reflectie. Er zijn echter zorgen over mogelijke verwarring door verschillende stemmen en de dubbelzinnige rol van SamBuddy in de therapie. Het gebruik van SamBuddy thuis wordt wisselend ervaren; het kan voor sommige kinderen nuttig zijn, terwijl het voor anderen verwarrend kan zijn.

R 5: "Geeft structuur en is doelgericht"

R 7: "Dubbel, de zinnen die SamBuddy zegt kan de therapeut ook direct of live zeggen toch?"

R 6: "Was voor mij onduidelijk wat de rol van de therapeut nu was"

R 8: "Ik vind hem wat overheersend want voor mij lijkt de therapie wat overgenomen. Zo kun je als therapeut lastig in het moment handelen"

Hoofdvraag 2

Hoe ervaren dramatherapeuten en studenten dramatherapie de ethiek rondom het inzetten van de module "Spelen met de SamBuddy", samen met de Vertelknuffel SamBuddy, bij kinderen van de leeftijd 6 tot en met 8 jaar met emotieregulatieproblematiek?

2.1 Welke kwesties worden ervaren op ethisch gebied?

Resultaten deelvragen

In Tabel 3 worden problemen zoals stemgebruik, de opname functie en autonomie van het kind weergegeven.

Tabel 3

Kwesties ethisch gebied

TOPICS	THEMA	CODE
Verhulling/ distantie	Stem gebruik	<ul style="list-style-type: none"> • Niet eigen stemgebruiken • Therapeut is SamBuddy • Kan invloed hebben is per kind afhankelijk • Verwarring voor kind zowel de stem van therapeut als SamBuddy
Mening opnamefunctie	Gebruik opname functie	<ul style="list-style-type: none"> • AVG • Ethisch protocol vanuit methodiek • Mondeling en schriftelijk toestemming bij het gebruik van SamBuddy • Omgaan met gevoelige informatie • Omgang van privacy is onduidelijk • Veiligheid waarborgen • Per ongeluk opnemen • Mogelijkheden mee naar huis en opnames • Privacy en ouders thuis • Privacy beluisteren fragment
Betrokkenheid client	Autonomie	<ul style="list-style-type: none"> • Regie bij het kind • Client laten terugluisteren • Opname afluisteren zonder dat het kind het weet

De respondenten geven aan dat de stem van SamBuddy invloed kan hebben op de distantie en verhulling, omdat kinderen moeite kunnen hebben om de stem van de therapeut te onderscheiden van die van SamBuddy. Dit roept vragen op over de effectiviteit van distantie versus de mogelijke verwarring die hierdoor kan ontstaan.

Er bestaan onduidelijkheden over privacy en veiligheid, waarbij respondenten wijzen op risico's zoals het per ongeluk opnemen en de bescherming van de privacy thuis, bijvoorbeeld ongewilde opnames van thuissituaties die niet over de cliënt gaan.

Volgens de respondenten brengt de opnamefunctie ethische vraagstukken met zich mee, zoals bijvoorbeeld het beluisteren van de opnames zonder medeweten van het kind, wat de autonomie van het kind kan beperken. De respondenten geven aan dat er strikte toestemming moet worden vereist voor de opnamefunctie van SamBuddy, door middel van protocollen of AVG-regels.

Respondenten benadrukken dat er aandacht moet worden besteed aan de autonomie van het kind. Kinderen moeten worden betrokken bij de afspraken over opnames en het terugluisteren daarvan.

R 9: "Stel je voor dat een kind zich niet veilig voelt bij een mannelijke stem omdat er iets is gebeurd, traumatisch in het verleden dan is het dus belangrijk dat je dan ook kan kiezen voor een vrouwelijke stem"

R 7: "Dat ook wel met de privacy heel gevoelig natuurlijk ook ligt. Aan de ene kant natuurlijk heel fijn als een kind tegen z'n knuffel kan praten maar aan de andere kant is het ook heel erg lastig met wat nou als er toch een ouder is die op de achtergrond wordt gehoord. Er moeten gewoon hele duidelijke afspraken over komen"

R 4: "De regie houden bij het kind over de opnames. Het kind mag bepalen of de opname alleen in de sessie worden geluisteren of mogen ouders dit ook horen of alleen de therapeut"

2.2 Wat kunnen oplossingen zijn voor problemen op ethisch gebied?

In Tabel 4 worden aanbevelingen gedaan voor de geluidsfragmenten, informatie en regels.

Tabel 4

Oplossingen voor de ethiek

TOPIC	THEMA	CODE
Veiligheid waarborgen informatie	Geluidsfragment	<ul style="list-style-type: none"> • Opname afluisteren in de sessie • Afspraken bespreken en naar handelen • Alleen de therapeut kan luisteren • Meeluisteren benoemen
Ethische bewaren	Informatie	<ul style="list-style-type: none"> • Verschil wie het mag horen • Wie mag opnames luisteren • Wanneer opnames beluisteren • Waar gaat data heen
Oplossingen/adviezen	Regels	<ul style="list-style-type: none"> • Regels over delen informatie • Verwijder knop • Ouders inlichten opnamefunctie • Therapeut kind en ouders duidelijke afspraken <p>Toestemmingsverklaring</p>

Het gebruik van SamBuddy roept bij de respondenten vragen op over de veiligheid en privacy van de opgenomen informatie. Ze zijn bezorgd over wie buiten de sessies de opnames mag beluisteren, aangezien dit invloed kan hebben op de privacy en autonomie van het kind. Het is essentieel om vast te leggen wie op welk moment toegang heeft tot de opnames, hoe de informatie wordt gedeeld, en hoe de opgenomen data wordt beheerd. Respondenten geloven dat de privacy gedeeltelijk kan worden gewaarborgd door duidelijke afspraken te maken. Dit omvat het informeren van ouders, kind en therapeut. Het bieden van een verwijderknop of een 'Ik ben gebruik knopje' voor de opnames is van belang.

R 5: "De geluidsfragmenten komen op een app, op jouw telefoon en hoe wordt de veiligheid dan gewaarborgd, dus wat doe je Als het kind naar therapie gaat en de geluidsfragmenten staat er nog op? Kunnen die makkelijk verwijderd worden? Worden ze ook echt verwijderd van het apparaat? Zit er nog een beveiliging op die app? Hoe ver komt alle data terecht bij het bedrijf?"

R 4: "Duidelijke afspraken en als je heel transparant bent dan kom je heel ver"

R 2: "Een naar mijn geluisterd knopje, dat er een notificatie gaat naar de therapeut van hé Ik ben gebruikt. En dan te zien is hoe vaak die is ingedrukt. Maar niet meer dat er een opname wordt gemaakt, wel er wordt tegen mij gepraat"

Discussie

Dit hoofdstuk evalueert de discussiepunten die de onderzoeksresultaten mogelijk beïnvloeden. Een analyse van de opzet en uitvoering van het onderzoek wordt gepresenteerd, waarbij zowel positieve als negatieve aspecten worden belicht. De resultaten worden in relatie gebracht tot relevante onderzoeks- en vakinhoudelijke literatuur.

Opzet en uitvoering onderzoeksmethode

Opzet onderzoeksmethode

Dit onderzoek, een kwalitatief ontwerponderzoek, richt zich op het ontwikkelen van een adviesnota voor de doorontwikkeling van de Vertelknuffel SamBuddy en de bijbehorende module, met specifieke aandacht voor ethische vraagstukken onderzocht via focusgroepen. Het bouwt voort op een eerder onderzoek gestart in 2023.

De onderzoekers hebben besloten om onderscheid te maken tussen twee aspecten: het onderzoek naar het prototype, dat zich bevindt in fase 3 van het Double Diamond model, en het ethische onderzoek, dat zich in fase 1 bevindt. Hierdoor is binnen het onderzoek naar het prototype van de module feitelijk een tweede onderzoek ontstaan, gebaseerd op de adviesnota van eerdere onderzoekers. Dit resulteert in twee afzonderlijke onderzoeken, elk met een eigen hoofdvraag: één gericht op de evaluatie van het gebruik van het prototype en de Vertelknuffel, en de ander specifiek gericht op ethische overwegingen met betrekking tot de Vertelknuffel. Deze tweedeling betekent dat het vervolgonderzoek niet alleen gericht zal zijn op het verbeteren van het prototype, maar ook op verdere verkenning van ethische kwesties over het gebruik van de Vertelknuffel. Deze bevindingen zullen worden meegenomen in de aanbevelingen voor toekomstig onderzoek.

De onderzoekers waren afhankelijk van vrijwillige deelname van dramatherapeuten, wat resulteerde in uitdagingen bij de selectie en werving van respondenten, met slechts 5 aanmeldingen. De werving verliep eerst via sociale mediaplatforms LinkedIn en Instagram. Later hebben de onderzoekers dit uitgebreid door zich ook te richten tot alumni, docenten en oud stageverleners per e-mail en door dramatherapeuten en potentiële respondenten direct te benaderen. Om meer respondenten te werven, hebben de onderzoekers hun inclusie- en exclusiecriteria versoepeld en besloten om ook studenten dramatherapie op te nemen in de studiebevolking. Deze aanpassingen hebben implicaties voor de validiteit van het onderzoek. Respondenten met meer relevante werkervaring binnen de beoogde doelgroep kunnen een betrouwbaardere bron van data vormen dan die met minder relevante ervaring. Desondanks draagt diversiteit onder respondenten bij aan het verminderen van selectiebias. Selectiebias is een vorm van bias dat in het onderzoek plaats kan vinden door factoren die de onderzoekspopulatie beïnvloeden (Scribbr, z.d.). Deelnemers aan een onderzoek kunnen systematisch verschillen van de beoogde populatie van een onderzoek. Dat wil zeggen dat zij niet altijd overeenkomen met hoe deze populatie

gerepresenteerd wordt in de werkelijkheid. Als respondenten op andere manieren van elkaar verschillen dan wordt onderzocht, treedt deze vertekening op (Nunan et al., 2017). Variatie van respondenten binnen een onderzoek gaat selectiebias om deze reden tegen en biedt bovendien een breder perspectief.

Om hoofdvraag 1 te beantwoorden, hebben de onderzoekers ervaringsgerichte open vragenlijsten gebruikt, afgeleid van een eerder ontwikkelde interviewgide gebaseerd op de methode van semigestructureerde interviews (Genau, 2023). Deze lijsten zijn ingevuld door de respondenten van de focusgroepen. De keuze voor deze vragenlijsten boven interviews is gebaseerd op de mogelijkheid om snel veel informatie te verzamelen van een groot aantal respondenten (Bakker & van Buuren, 2019). De keuze hiervoor was in het huidige onderzoek logisch, aangezien de onderzoekers te maken hadden met tijdsdruk en zo efficiënt mogelijk te werk gingen, maar zou in een vervolgonderzoek wellicht niet opnieuw worden gemaakt. Wanneer het aantal respondenten van een onderzoek lager ligt, zou de keuze kunnen vallen op een semigestructureerd interview, omdat dit de onderzoekers de mogelijkheid biedt om door te vragen en het interview te sturen (Hulshof, 1997).

Om hoofdvraag 2 te beantwoorden, hebben de onderzoekers gebruik gemaakt van focusgroep-gesprekken. In tegenstelling tot gebruikelijke werkwijze bij focusgroep-gesprekken waarbij een gespreksleider aanwezig is (Poortinga, 2019), hebben de onderzoekers ervoor gekozen om tijdens de workshops niet op te treden als leider in de focusgroep-gesprekken. Dit besluit werd genomen om de respondenten maximale vrijheid te bieden in het geven van hun antwoorden. Bovendien trachtten de onderzoekers het gesprek zo min mogelijk te sturen en daarmee de resultaten te beïnvloeden. Hoewel dit besluit begrijpelijk was vanuit het oogpunt van objectiviteit, had actieve deelname van de onderzoekers mogelijk tot meer uitgebreide resultaten kunnen leiden, aangezien zij in staat zouden zijn geweest om door te vragen en dieper op bepaalde onderwerpen in te gaan. Poortinga (2019) ondersteunt het element van interactie tussen de respondenten van focusgroep-gesprekken en acht dit helpend bij het boven tafel krijgen van diepere inzichten.

Uitvoering onderzoeksmethode

Op de tweede dag van de workshop ontdekten de onderzoekers dat een van de Vertelknuffels defect was. Er trad een storing op waardoor de Vertelknuffels niet konden verbinden met de app, omdat er twee Vertelknuffels tegelijkertijd actief waren. Als gevolg hiervan moesten de onderzoekers de module en sessie in een grote groep met slechts één Vertelknuffel uitvoeren. Na deze aanpassing werd de groep opgesplitst en werden de resultaten verzameld volgens de oorspronkelijke opzet. Voor toekomstige uitvoering van onderzoek zou het wenselijk zijn om extra Vertelknuffels beschikbaar te hebben en om de verbindingproblemen op te lossen met ondersteuning van het team SamBuddy.

Tijdens de sessies werd distantie gecreëerd door de inzet van de Vertelknuffel in het spel. Echter raakten de respondenten verward doordat de stem van de SamBuddy overeenkwam

met die van de therapeut. Deze overeenkomst kan hebben bijgedragen aan het verminderen van de gewenste distantie en verhulling, zoals beschreven door Cleven (2003), omdat de gelijkens tussen de stem van de therapeut en die van de Vertelknuffel de scheiding tussen hun rollen onduidelijk maakte. Een knuffel of handpop fungeert als een verhullend instrument binnen dramatherapie, doordat het kind zijn of haar gevoelens via de pop kan uiten richting de therapeut. De handpop creëert een zekere distantie omdat het kind zijn verhaal aan de handpop vertelt, wat minder direct en daardoor minder beangstigend is dan rechtstreekse communicatie met de therapeut. Volgens De Gruijter (2013) kan een kind via een handpop zijn gevoelens depersonaliseren en objectiever delen met de therapeut. Hierdoor wordt het mogelijk voor het kind om emoties, vaardigheden, handelingen en karaktereigenschappen via de handpop te uiten. Deze benadering stelt het kind in staat zichzelf te uiten met een zekere afstand, waardoor de emotionele lading vermindert. Wanneer deze handpop of knuffel dan spreekt met de stem van de therapeut, kan dat een negatieve invloed hebben op de gewenste verhulling en distantie.

Door technische problemen moesten er aanpassingen worden gemaakt in de vooraf geplande aanwezigheid en rol van de onderzoekers, wat oorspronkelijk was bedoeld om interviewer bias te minimaliseren. Hierdoor vonden er minder rolwissels plaats, wat mogelijk invloed heeft gehad op de resultaten, aangezien de onderzoekers hierdoor minder objectief konden optreden.

De onderzoekers hebben de concepten van het voorkomen van onderzoekersbias strikt nageleefd tijdens de workshops om te voorkomen dat ze de meningen van de respondenten zouden beïnvloeden. Dit deden ze omdat ze zich ervan bewust waren dat ze geneigd zijn snel in te grijpen in gesprekken. Hoewel dit de objectiviteit ten goede kwam, had het ook een negatief effect op de diepgang van sommige vragen. Door niet verder in te gaan op antwoorden, bleef de interpretatie en verbeelding volledig bij de respondenten, wat mogelijk de volledigheid van de verzamelde gegevens heeft beperkt.

Validiteit en betrouwbaarheid

Gedurende het onderzoeksproces zijn de validiteit en betrouwbaarheid gewaarborgd zoals beschreven in het hoofdstuk Methode en Onderzoeksdesign. Er is bewust gekozen voor een verbreding van de populatie van respondenten. Het betrekken van respondenten met meer ervaring draagt bij aan de vergroting van de validiteit van het onderzoek. Door echter de meningen van zowel ervaren als minder ervaren individuen te combineren, wordt het onderzoek robuuster en veelzijdiger, wat de algehele betrouwbaarheid en toepasbaarheid ten goede komt. Deze aanpak helpt bovendien om selectiebias tegen te gaan (Nunan et al., 2017).

De methode is stapsgewijs beschreven, wat de repliceerbaarheid van het onderzoek bevordert (Merkus, 2021). Daarnaast is het onderzoek praktisch bruikbaar, aangezien de opdrachtgevers kunnen werken met de door de onderzoekers opgestelde adviesnota (Swaen, 2022).

Conclusie

In de conclusie wordt het verloop van het ontwerponderzoek aangehaald. Door antwoord te geven op de deelvragen, worden de hoofdvragen beantwoord. De hoofd- en deel vragen worden gepresenteerd, met de belangrijkste bevindingen over de module *Spelen met de SamBuddy* en ethische kwesties bij het gebruik van de Vertelknuffel SamBuddy.

In fase 1 van het ontwerponderzoek hebben **America en Gerrits (2023)** dramatherapeutische methodes en werkvormen verzameld voor het inzetten van Sambuddy in de dramatherapie bij kinderen met emotieregulatie problematiek. In fase 2 hebben **Tijnagel en Nielen (2024a)** een prototype module *Spelen met de SamBuddy* ontworpen en dramatherapeuten geïnterviewd.

Dit onderzoek volgt het Double Diamond model. De onderzoekers waren afhankelijk van vrijwillige deelname van dramatherapeuten, wat leidde tot uitdagingen bij de selectie en werving van deelnemers. Hierdoor zijn de inclusie- en exclusiecriteria aangepast om meer respondenten te kunnen werven. Door meer respondenten te betrekken, zowel met meer als met minder relevante ervaring met de doelgroep, is het onderzoek breder toepasbaar en wordt de validiteit van het onderzoek vergroot.

De module *Spelen met de SamBuddy* in combinatie met de Vertelknuffel, is voorgelegd bij 9 respondenten doormiddel van een workshop met twee Vertelknuffels. Tijdens de workshop werkte een van de Vertelknuffels niet vanwege een technische storing. Hierdoor moesten de onderzoekers de module en sessie met slechts één Vertelknuffel in een grote groep uitvoeren. Het doel van de workshop was om meer inzicht te krijgen in de praktische toepasbaarheid van het prototype van de module in combinatie met de Vertelknuffel, passend bij fase 3. Daarnaast zijn mogelijke ethische kwesties bij het gebruik van SamBuddy binnen dramatherapie, die behoren tot fase 1, inzichtelijk geworden.

Om hoofdvraag 1 te beantwoorden, hebben de onderzoekers ervaringsgerichte open vragenlijsten gebruikt en voor hoofdvraag 2 een focusgroep-gesprek.

Hoofdvraag 1

Hoe ervaren dramatherapeuten en studenten dramatherapie het werken met de module *Spelen met de SamBuddy*, samen met de Vertelknuffel SamBuddy, bij kinderen van de leeftijd 6 tot en met 8 jaar met emotieregulatieproblematiek?

Deelvragen

- 1.1 Hoe wordt de Vertelknuffel SamBuddy in gebruik ervaren?
- 1.2 Hoe wordt de combinatie van Vertelknuffel SamBuddy en de module *Spelen met de SamBuddy* ervaren?

De respondenten vonden SamBuddy ondersteunend als hulpmiddel. Ze merkten op dat de Vertelknuffel bijdraagt aan een gevoel van veiligheid en vertrouwen bij kinderen. De module kan kinderen ondersteunen in hun vermogen om emoties te reguleren en te uiten, waarbij SamBuddy door de verhulling en distantie als een veilige uitlaatklep kan dienen voor het delen van gevoelens. De positieve effecten op emotieregulatie kunnen worden verklaard door de interactie tussen kind en de rol van SamBuddy, die een vorm van emotionele steun en erkenning biedt. De respondenten benadrukken dat er aandacht moet worden besteed aan de autonomie van het kind door hen te betrekken bij de afspraken over opnames en het terugluisteren daarvan. Ze geven aan dat er strikte toestemming vereist moet zijn voor de opnamefunctie van SamBuddy, via protocollen of volgens de AVG-regels. Daarnaast wijzen de respondenten op technische storingen, zoals problemen met de wifi-verbinding met de Vertelknuffel en de app, en niet goed werkende knopjes en lichtjes. Deze storingen kunnen een zichtbaar negatieve invloed hebben op de gebruiksvriendelijkheid.

Volgens de respondenten kan er verwarring ontstaan wanneer de stem van de therapeut wordt gebruikt voor het inspreken van SamBuddy, omdat dit de rolverdeling en verhouding tussen SamBuddy en de therapeut onduidelijk maakt. Dit kan leiden tot vermindering van de distantie en verhulling. De respondenten geven aan dat er onderzoek moet worden gedaan naar het gebruik van verschillende stemmen voor SamBuddy, zoals mannelijke, vrouwelijke of neutrale stemmen. Daarnaast zien de respondenten potentie in het leveren van een op maat gemaakte module die aansluit bij de hulpvraag en behoeften van het kind. Het kind de keuze laten maken tussen verschillende stemmen is hierbij een belangrijk onderdeel.

Hoofdvraag 2

Hoe ervaren dramatherapeuten en studenten dramatherapie de ethiek rondom het inzetten van de module *Spelen met de SamBuddy*, samen met de Vertelknuffel SamBuddy, bij kinderen van de leeftijd 6 tot en met 8 jaar met emotieregulatieproblematiek?

Deelvragen

2.1 Welke kwesties worden ervaren op ethisch gebied?

2.2 Wat kunnen oplossingen zijn voor problemen op ethisch gebied?

De respondenten hebben aandacht besteed aan de ethiek rondom privacy en de veilige omgang met opgenomen informatie in de SamBuddy. De zorgen van de respondenten rondom ethiek zijn gericht op het waarborgen van de privacy van kinderen, ouders en therapeuten. Waarbij kwesties als het bewaren van geluidsfragmenten, afluisteren, opnemen en bewaren van belang zijn. Respondenten benadrukten dat er voor de ethische kwesties duidelijke regels en protocollen moeten worden opgesteld voor het gebruik van de Vertelknuffel bij de module *Spelen met de SamBuddy*.

De respondenten stellen voor om duidelijke regels op te stellen en na te komen met het gezin, het kind en de therapeut. Bijvoorbeeld, een toestemmingsverklaring voor de opnamefunctie kan worden toegevoegd aan de module *Spelen met de SamBuddy* en ondertekend door ouders, kind en therapeut. De respondenten benadrukken ook dat het essentieel is om in de protocollen vast te leggen wie op welk moment toegang heeft tot de opnames, hoe de informatie wordt gedeeld, en hoe de opgenomen data wordt beheerd.

De respondenten adviseren om de privacy van het kind en de ouders te waarborgen door hen de keuze te geven om geen opnames te maken. In plaats daarvan kan een knop worden ontwikkeld die een signaal naar de dramatherapeut stuurt. Hierdoor weet de dramatherapeut dat SamBuddy is gebruikt door het kind en hoe vaak, wat nuttige informatie kan zijn voor het gesprek met het kind. Daarnaast is het belangrijk om een verwijderknop te ontwikkelen, zodat het kind altijd de mogelijkheid heeft om te kiezen of zijn opname wel of niet wordt beluisterd.

Aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden de aanbevelingen beschreven, welke voortvloeien uit de resultaten en discussie van dit onderzoek. Deze zijn onderverdeeld in kopjes.

Aanbevelingen voor het vervolgonderzoek met betrekking tot inhoud van het onderzoek

- Tweedeling van vervolgonderzoek

Het vervolgonderzoek zal niet slechts gericht zijn op het verbeteren van het prototype, maar ook op verdere verkenning van ethische kwesties over het gebruik van de Vertelknuffel. De onderzoekers bevelen aan het onderzoek naar de ethiek rondom het gebruik van de Vertelknuffel op te pakken door middel van literatuuronderzoek.

- Aanbevelingen met betrekking tot de module

Respondenten bevelen aan een draaiboek op te stellen voor therapeuten die de module gebruiken, met daarin een gebruiksaanwijzing van de Vertelknuffel speciaal voor therapeuten met duidelijke iconen. Respondenten bevelen aan om duidelijk onderscheid te maken tussen de rol van de Vertelknuffel en de rol van de therapeut, om verwarring bij de cliënt te voorkomen en distantie en verhulling te waarborgen.

Aanbevelingen voor het vervolgonderzoek met betrekking tot opzet en uitvoering van het onderzoek

- Semigestructureerd interview voor het verzamelen van data

In dit onderzoek is gekozen voor het gebruik van focusgroepen en vragenlijsten. Hoewel de keuze hiervoor logisch was voor het huidige onderzoek paradigma, zou in een vervolgonderzoek gekozen kunnen worden voor een semigestructureerd interview, wanneer het aantal respondenten van een onderzoek lager ligt.

- Een gespreksleider tijdens de focusgroepen

De huidige onderzoekers kozen ervoor om niet aanwezig te zijn als gespreksleider tijdens de focusgroep-gesprekken om de respondenten maximale vrijheid te bieden in het geven van hun antwoorden en om de gesprekken zo min mogelijk te sturen en de resultaten te beïnvloeden. In het vervolgonderzoek kan gekozen worden om wel als gespreksleider aanwezig te zijn, om de onderzoekers in staat te stellen om door te vragen en dieper op bepaalde onderwerpen in te gaan. Dit zal leiden tot meer uitgebreide resultaten.

- Extra Vertelknuffel

Door een defecte Vertelknuffel tijdens de workshop, kampten de onderzoekers met technische problemen en storing. Door een extra Vertelknuffel achter de hand te hebben, kan dit probleem in het vervolg worden voorkomen.

Aanbevelingen voor de praktijk

- Verbeteren van de Vertelknuffel

Er worden problemen ondervonden met de app-connectiviteit en de zichtbaarheid van knoppen. Deze kunnen de gebruikservaring negatief beïnvloeden. Door de techniek van de Vertelknuffel te optimaliseren, kunnen verschillende problemen waar de onderzoekers en respondenten tijdens de workshops tegenaan liepen worden voorkomen. Ook gaven respondenten aan verbetering te willen zien in de knoppen van de Vertelknuffel.

- Personaliseren van de Vertelknuffel

Respondenten geven als aanbeveling om cliënten de mogelijkheid te geven de stem van de Vertelknuffel te kiezen. Daarnaast geven zij als aanbevelingen om de mogelijkheid toe te voegen om vragen en oefeningen per cliënt in te stellen. Dit zou kunnen gebeuren door het bieden van verschillende scenario's waaruit de cliënt kan kiezen. Respondenten gaven als aanvullende aanbeveling het aanbieden van de SamBuddy in meerdere kleuren.

- Aanpassen van de Vertelknuffel

Respondenten gaven als aanbeveling het toevoegen van een knop waarmee een signaal afgaat naar de therapeut dat de Vertelknuffel is gebruikt. Ook bevelen zij het toevoegen van een knop waarmee tekst in de SamBuddy herhaald kan worden. Daarnaast zouden zij het uiterlijk van de Vertelknuffel meer levendig en uitnodigend willen zien, met meer vulling van binnen en een beter weggewerkt elektronisch besturingskastje en een andere, kindvriendelijke naam.

- Opstellen regels ethiek

Respondenten bevelen het opstellen van duidelijke regels met betrekking tot de ethische aspecten rondom gebruik van SamBuddy. Hierin moet ten minste worden opgenomen wie wanneer naar de opnames van cliënten mag luisteren, een toestemmingsverklaring van de (ouders van de) cliënt over het gebruik van de opnamefunctie en regels over het delen en bewaren van gegevens en opnames. Ook zouden zij een beveiliging van de applicatie van de Vertelknuffel willen zien.

Referentielijst

- America, S., & Gerrits, Y. (2023). *De SamBuddy: Een knuffelmaatje bij het omgaan met emotieregulatie* [Onderzoeksverslag]. HAN University of Applied Sciences.
- Baaré, M. (2022). *Opgroeien: Een regenboog aan emoties en gevoelens: Medieert sociale angst de relatie tussen maladaptieve emotieregulatie en problemen met leeftijdsgenoten bij kinderen en adolescenten?* [Master thesis]. Universiteit Utrecht.
- Bakker, E., & Van Buuren, H. (2019). *Onderzoek in de gezondheidszorg* (3de druk). Noordhoff Uitgevers.
- Becu, K., & De Maeyer, J. (2021). *Sociale robots in therapie bij kinderen met Autisme Spectrum Stoornis: Een raamwerk voor de praktijk* [Master thesis]. Universiteit Gent.
- Benders, L. (2023, 16 januari). *Vier soorten triangulatie in je scriptie*. Scribbr. Geraadpleegd op 29 april 2024, van <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/triangulatie/>
- Berghs, M., Koot, R., & Van der Wiel, K. (2021). *Beroepscompetentieprofiel dramatherapie*. Nederlandse Vereniging Dramatherapie. Geraadpleegd op 28 september 2023, van <https://dramatherapie.nl/wp-content/uploads/2021/03/BCP-Dramatherapie-januari-2021-4.1.pdf>
- Bhandari, P. (2021, 6 juli). *Een introductie tot kwalitatief onderzoek: Uitleg & voorbeelden* (J. Merkus, Bew.). Scribbr. Geraadpleegd op 6 november 2023, van <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/kwalitatief-onderzoek/>
- Braet, C., Cracco, E., & Theuwis, L. (2013). *De FEEL-KJ: Vragenlijst voor emotieregulatie bij kinderen en adolescenten*. Hogrefe.
- Braet, C., & Goossens, L. (2019). Emotieregulatie bij kinderen: Ontwikkeling en definities. In C. Braet & M. Berking (Reds.), *Emotieregulatietraining bij kinderen en adolescenten* (pp. 3-17). Bohn Stafleu van Loghum. https://doi.org/10.1007/978-90-368-2308-1_1
- Casad, B. J., & Luebering, J. (2016, 1 augustus). *Confirmation bias | Definition, Examples, Psychology, & Facts*. Encyclopedia Britannica. Geraadpleegd op 16 mei 2024, van <https://www.britannica.com/science/confirmation-bias>
- Cleven, G. (2003). *In scène: Dramatherapie en ervaringsgerichte werkvormen in hulpverlening en begeleiding*. Bohn Stafleu van Loghum.
- ComeniusGGZ. (2023). *Emoties en impulsen*. Geraadpleegd op 11 mei 2024, van <https://comeniusggz.nl/zorgvraag-2/wat-is-er-aan-de-hand/emoties-en-impulsen/>
- Craske, M. (2013). Cognitieve gedragstherapie in de praktijk. *Tijdschrift voor Psychiatrie*, 55(7), 539-539.
- Design Council. (2007). *Eleven lessons: Managing design in eleven global brands: A study of the design process*. Geraadpleegd op 27 april 2024, van <https://edu.nl/hkbrn>
- Design Council. (2023). *The Double Diamond: A universally accepted depiction of the design process*. Geraadpleegd op 27 april 2024, van <https://www.designcouncil.org.uk/our-resources/the-double-diamond/>

- Doorewaard, H., Kil, A., & Van de Ven, A. (2019). *Praktijkgericht kwalitatief onderzoek: Een praktische handleiding* (2de druk). Boom uitgevers.
- EM Onderzoek. (2022). *Wat is bias in onderzoek? En wat zijn de gevolgen ervan?* Geraadpleegd op 16 mei 2024, van <https://www.emonderzoek.nl/wat-is-bias/>
- Genau, L. (2023, 23 januari). *Semigestructureerde of half-gestructureerde interviews in je scriptie*. Scribbr. Geraadpleegd op 16 mei 2024, van <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/semigestructureerd-interview/>
- Gezonde Kinderopvang. (z.d.). *Sociaal-emotionele ontwikkeling per leeftijdscategorie*. Geraadpleegd op 4 januari 2024, van <https://www.gezondekinderopvang.nl/themas-4-12-jaar/sociaal-emotionele-ontwikkeling/leeftijdscategorie>
- Gross, J. J., Sutton, S. K., & Ketelaar, T. (1998). Relations between affect and personality: Support for the affectlevel and affective-reactivity views. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 24(3), 279–288. <https://doi.org/10.1177/0146167298243005>
- Hak, T. (2004). Waarnemingsmethoden in kwalitatief onderzoek. *Huisarts en Wetenschap*, 47(11), 205–212. <https://doi.org/10.1007/bf03083720>
- HBO-opleiding Vaktherapie. (z.d.). *Dramatherapie*. HAN University of Applied Sciences. Geraadpleegd op 24 april 2024, van <https://www.han.nl/opleidingen/hbo/vaktherapie-dramatherapie/voltijd/>
- Hosseini, S. (2023, 26 januari). *Overspoeld door emoties: Emotieregulatie problemen*. Psycholoog.nl. Geraadpleegd op 11 mei 2024, <https://psycholoog.nl/blog/overspoeld-door-emoties-emotieregulatie-problemen/>
- Hreha, J. (2023). *What is courtesy bias in behavioral economics?* The Behavioral Scientist. Geraadpleegd op 16 mei 2024, van <https://www.thebehavioralscientist.com/glossary/courtesy-bias>
- Hughes, D. J., Kratsiotis, I. K., Niven, K., & Holman, D. (2020). Personality traits and emotion regulation: A targeted review and recommendations. *Emotion*, 20(1), 63–67. <https://doi.org/10.1037/emo0000644>
- Hulshof, M. (1997). *Leren interviewen: Een HBO-methode voor het mondeling verzamelen van informatie* (3de druk). Wolters-Noordhoff.
- Jansen, H. (2005). De kwalitatieve survey: Methodologische identiteit en systematiek van het meest eenvoudige type kwalitatief onderzoek. *KWALON*, 10(3), 15-34. <https://doi.org/10.5117/2005.010.003.003>
- Lindsey, E. W. (2020). Relationship context and emotion regulation across the life span. *Emotion*, 20(1), 59–62. <https://doi.org/10.1037/emo0000666>
- Mahtani K., Spencer E. A., & Brassey J. (2017). *Observer bias: The process of observing and recording information which includes systematic discrepancies from the truth*. Catalogue of Bias. Geraadpleegd op 16 mei 2024, van <https://www.catalogofbias.org/biases/observer-bias>
- McCambridge, J., De Bruin, M., & Witton, J. (2012). The effects of demand characteristics on research participant behaviours in non-laboratory settings: A systematic review. *PloS One*, 7(6), e39116. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0039116>

- Meddens, R. (2024, 12 januari). *Leer je kind emoties reguleren: 7 tips*. Psychogoed. Geraadpleegd op 11 mei 2024, van <https://psychogoed.nl/7-tips-leer-je-kind-zn-emoties-te-beheersen/>
- Merkus, J. (2021, 22 april). *Reproduceerbaarheid en repliceerbaarheid van je onderzoek*. Scribbr. Geraadpleegd op 18 juni 2024, van <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/reproduceerbaarheid-repliceerbaarheid/>
- Migchelbrink, F. (2006). *Praktijkgericht onderzoek in zorg en welzijn* (11e compleet herziene druk). Uitgeverij SWP.
- Nederlands Jeugdinstituut. (2022, 21 september). *Cijfers over gedragsproblemen*. Geraadpleegd op 16 mei 2024, van <https://www.nji.nl/cijfers/gedragsproblemen>
- Nederlandse Vereniging Dramatherapie. (z.d.). *Home*. Geraadpleegd op 1 maart 2024, van <https://dramatherapie.nl/>
- Nicolai, N. J. (2018). *Emotieregulatie als basis van het menselijk bestaan: De kunst van het evenwicht*. Diagnosis Uitgevers.
- Nieveen, N. M. (1997). *Computer support for curriculum developers. A study on the potential of computer support in the domain of formative curriculum evaluation* [Proefschrift]. Universiteit Twente.
- NRO. (2024, 14 maart). *Congres: Emotieregulatie bij kinderen en jongeren*. Onderwijskennis. Geraadpleegd op 15 mei 2024, van <https://www.onderwijskennis.nl/bijeenkomsten/congres-emotieregulatie-bij-kinderen-en-jongeren>
- Nunan D., Bankhead C., & Aronson J.K. (2017). *Selection bias: Occurs when individuals or groups in a study differ systematically from the population of interest leading to a systematic error in an association or outcome*. Catalogue of Bias. Geraadpleegd op 17 juni 2024, van <https://catalogofbias.org/biases/selection-bias/>
- Poortinga, E. (2019, 24 november). *Focusgroep: Definitie, doel en onderbouwing van de methode*. Studiemeesters. Geraadpleegd op 16 mei 2024, van <https://www.studiemeesters.nl/studietips/de-focusgroep-definitie-doel-en-onderbouwing-van-de-methode/>
- Pope, K. S., & Vasquez, M. J. (2016). *Ethics in psychotherapy and counseling: A practical guide*. John Wiley & Sons.
- Scharwächter, V. (2023, 20 april). *Wat is het Hawthorne-effect? | Betekenis & voorbeelden*. Scribbr. Geraadpleegd op 2 april 2024, van <https://www.scribbr.nl/onderzoeksbias/het-hawthorne-effect/>
- Scribbr. (z.d.). *Soorten research bias | Betekenis & voorbeelden*. Geraadpleegd op 29 april 2024, van <https://www.scribbr.nl/category/onderzoeksbias/>
- Swaen, B. (2022, 17 oktober). *De kwaliteit van een onderzoek beoordelen | Uitleg & voorbeelden*. Scribbr. Geraadpleegd op 18 juni 2024, van <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/beoordelen-kwaliteit-onderzoek/>
- Thompson, R. A. (1994). Emotion regulation: A theme in search of definition. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 59(2-3), 25–52. <https://doi.org/10.1111/j.1540-5834.1994.tb01276.x>

- Tijnagel, I., & Nielen, Y. (2024a). *Spelen met de SamBuddy: Een dramatherapeutische behandelmodule met gebruik van de Vertelknuffel SamBuddy voor kinderen van 6 tot en met 8 jaar met emotieregulatieproblemen* [Behandelmodule]. HAN University of Applied Sciences.
- Tijnagel, I., & Nielen, Y. (2024b). *Spelen met de SamBuddy: Een ontwerponderzoek voor een dramatherapeutische behandelmodule met gebruik van de Vertelknuffel SamBuddy voor kinderen van 6 tot en met 8 jaar met emotieregulatieproblemen* [Onderzoeksverslag]. HAN University of Applied Sciences.
- Van der Beek, R., & Van den Bos, K. (2016). *Handleiding vaktherapeutische interventiebeschrijvingen*. Federatie Vaktherapeutische Beroepen. Geraadpleegd op 4 maart 2024, van <https://fvb.vaktherapie.nl/product-en-module-ontwikkeling>
- Van den Berg, E., & Kouwenhoven, W. (2008). Ontwerponderzoek in vogelvlucht. *Tijdschrift voor Lerarenopleiders*, 29(4), 20-26.
- Van 't Veer, J., Wouters, E., Veeger, M., & Van Der Lugt, R. (2020). *Ontwerpen voor zorg en welzijn*. Uitgeverij Coutinho.
- Verhoeven, N. (2018). *Wat is onderzoek? Praktijkboek voor methoden en technieken*. Boom uitgevers.
- Verhoeven, N. (2020). *Thematische analyse: Patronen vinden bij kwalitatief onderzoek*. Boom uitgevers.
- Vertelknuffel. (z.d.). *De Vertelknuffel laat hartjes spreken*. SamBuddy. Geraadpleegd op 1 maart 2024, van <https://vertelknuffel.nl/>
- Vlaams Instituut Gezond Leven vzw. (2018). *Eerste hulp bij... focusgroepen*. Geraadpleegd op 16 juni 2024, van <https://www.gezondleven.be/files/gezondheidsbevordering/Gezond-Leven-2018 -Eerste-Hulp-Bij- -focusgroepen.pdf>

Bijlage A Beroepsproduct

ADVIESNOTA

Onderzoek Vertellen en Verbinden

Een ontwerponderzoek naar de werking en ethiek van de "Vertelknuffel SamBuddy" in emotieregulerende dramatherapie voor kinderen van 6 t/m 8 jaar oud.

ADVIESNOTA VOOR VERVOLGONDERZOEK EN OPDRACHTGEVERS

1. Voer technische verbeteringen uit aan SamBuddy
2. Vul SamBuddy aan met nieuwe functionaliteiten
3. Pas het uiterlijk van SamBuddy aan
4. Ontwikkel ethische richtlijnen met betrekking tot het gebruik van SamBuddy
5. Vervolg het onderzoek naar ethiek, andere faculteiten en de meerwaarde van SamBuddy
6. Herzie en vul de module aan

TOELICHTING OP VOLGENDE PAGINA

Met dit onderzoek zijn er in totaal vijf onderzoeken gedaan naar het effect van de SamBuddy op kinderen. Wij hopen dat in de komende vijf jaar dit mag oplopen naar tien.

6TH RESEARCH

Bezoek voor meer informatie
www.vertelknuffel.nl

SAMENVATTING VAN BEVINDINGEN

Uit het onderzoek is gebleken dat 'Sambuddy' ondersteunend kan zijn voor kinderen. Het biedt het gevoel van veiligheid en kan de emotieregulatie bevorderen. Bij het gebruik van 'SamBuddy' samen met de module "Spelen met de Sambuddy", is er bezorgdheid over de rolverhouding tussen 'SamBuddy' en de dramatherapeut. Er ontstaat verwarring waardoor de distantie wordt beïnvloed en de effectiviteit afneemt. Bij het gebruik van 'SamBuddy' in combinatie met de module "Spelen met de Sambuddy" moeten er duidelijke regels en protocollen zijn omtrent de ethische kwesties zoals privacy en gegevensbewaring vereist voor ouders, kind en therapeut.

ADVIESNOTA VOOR DE OPDRACHTGEVER

1. Voer technische verbeteringen uit aan SamBuddy

Om de kans dat technische problemen optreden tijdens het onderzoek naar en het gebruik van SamBuddy, is het belangrijk om technische verbeteringen uit te voeren aan SamBuddy en eventueel een extra SamBuddy beschikbaar te stellen.

2. Vul SamBuddy aan met nieuwe functionaliteiten

Het toevoegen van functionaliteiten zoals een signaalknop die aangeeft dat SamBuddy is gebruikt en een verwijderknop, zou een passende toevoeging zijn.

3. Pas het uiterlijk van SamBuddy aan

Om SamBuddy meer tot de verbeelding te laten spreken, zou het uiterlijk kunnen worden aangepast met bijvoorbeeld grotere ogen. Ook zou SamBuddy kunnen worden gepersonaliseerd, op basis van de wensen van de cliënt.

4. Ontwikkel ethische richtlijnen met betrekking tot het gebruik van SamBuddy

Het is van groot belang dat er duidelijke regels en afspraken worden gemaakt omtrent het gebruik van de knuffel, wat betreft de ethiek. Privacy en gegevensbeheer moeten hierin worden meegenomen. Deze moeten worden toegevoegd aan de module.

ADVIES VOOR VERVOLGONDERZOEK

5. Vervolg het onderzoek naar ethiek, andere faculteiten en de meerwaarde van SamBuddy

Voer vervolgonderzoek uit naar de ethiek rondom het gebruik van SamBuddy, binnen verschillende faculteiten zoals de PABO en Pedagogiek en naar de meerwaarde van SamBuddy.

6. Herzie en vul de module aan

Herzie de module met betrekking tot de rol van SamBuddy tegenover die van de therapeut. Vul de module aan met een privacy verklaring toe die ondertekend wordt door cliënt, ouders en behandelaar en vul de module verder aan volgens de richtlijnen van de Commissie Product- en Module Ontwikkeling (CPMO) van de Federatie Vaktherapeutische Beroepen (FVB, 2016).

Bijlage B Interviewguide

Hoe is de module geïntegreerd in SamBuddy

Duurt max 30 minuten.

Intro:	Naam geïnterviewde Naam organisatie Hoelang werkzaam Doelgroep - Herhalen van de duur van het interview - Benoemen dat het interview wordt opgenomen - Refereren naar informatiebrief - Eventuele vragen en onduidelijkheden beantwoorden
Doel van het onderzoek:	Wat vinden dramatherapeuten van de module 'spelen met Sambuddy' in een sessie en wat valt hen op aan de ethische aspecten? Hoofdvraag 1 mening over het werken met de module en vertelknuffel. Hoofdvraag 2 ethische aspecten.
Anonimiteit en vertrouwelijkheid	Persoonlijke gegevens worden niet gebruikt of genoemd in het onderzoek. Dit betekent dat het interview anoniem is. Er zal zorgvuldig met de resultaten worden omgegaan en deze zullen uitsluitend voor het onderzoek worden gebruikt.

Volgorde van de vragen

Topic	Trefwoorden	Vragen	Geeft antwoord op
Mening Sambuddy	Sambuddy, module, indruk, eerste indruk, vertelknuffel, kwaliteit,	<ul style="list-style-type: none"> - Heeft u ervaring met het werken met een sociale robot in de dramatherapie? - Wat is uw eerste indruk over het werken met de vertelknuffel Sambuddy i.c.m. de module? 	Hoofdvraag 1
		<ul style="list-style-type: none"> - Heeft u voordelen ervaren met werken met Sambuddy? - Hoe zou u de kwaliteit van sambuddy beoordelen? Denk aan gewicht, grote, structuur etc. - Zijn er aanvulling of aanpassingen die u graag ziet bij de vertelknuffel in combinatie met de module? - Heeft u nadelen ervaren met het 	

		<p>werken met Sambuddy?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zijn er aspecten van de module/ vertelknuffel die u zou willen verbeteren? - Heeft u ideeën die de ontwerpers kunnen aanpassen, aanvullen of veranderen? - Hoe ervaart u de Gebruiksvriendelijkheid van de vertelknuffel Sambuddy? 1 niet fijn 5 heel fijn. Vervolg vraag: waarom? 	
Mening over module	Module, Sambuddy, Dramatherapie	<ul style="list-style-type: none"> - Wat is u eerste indruk van de module? - Hoe ervaart u de integratie van de module in Sambuddy? 	Hoofdvraag 1
Emotieregulatie	Waarde, emotieregulatie, inzetbaarheid, werking	<ul style="list-style-type: none"> - Hoe waardeert u de werking van sambuddy specifiek voor emotieregulatie? 	Hoofdvraag 1
De dramatherapeutische rol	Technologie, sociale robot, Sambuddy, rollen, overnemen, helpend,	<ul style="list-style-type: none"> - Wat vindt u van de rol van Sambuddy binnen de module ten 	Hoofdvraag 1

	ondersteunend, dramatherapeut, toevoeging, vertelknuffel	opzichte van de rol van de dramatherapeut?	
Opname functie	Ethiek, functie, opnames, Sambuddy, bruikbaarheid	- Wat is uw mening over de opnamefunctie die Sambuddy heeft?	Hoofdvraag 2
Stem	Ethiek, stem, opname, geluidsfragment, invloeden, stemklank, geluid, invloed van stem, eigen stem, dramatherapeut	- Als u uw eigen stem gebruikt om Sambuddy in te spreken, kan uw stem (als therapeut) invloed hebben op de verhulling/distantie van de vertelknuffel? - Waar moet de stemkleur aan vol doen? - Hoe belangrijk is de stemkleur, heeft deze invloed op de oefening?	Hoofdvraag 2
Veiligheid	Veiligheid, ethiek, thuis, informatie, betrouwbaarheid, inspreken, opname,	- Hoe waarborg je de veiligheid als dramatherapeut van de gegeven informatie die door het kind vanuit thuis is ingesproken in Sambuddy?	Hoofdvraag 2

		- Welke mogelijke oplossingen/adviezen zijn er voor eventuele ethische bezwaren?	
Verdere informatie	Informatie, tips, eigen ervaring, emotie regulatie, vertelknuffel, Sambuddy	- Is er nog iets wat u kwijt wilt over de module en/ of het werken ermee?	Algemeen

Bijlage C Programma workshop

<p>Draaiboek Workshop 23 & 24 April</p> <p>18:45-19:00 aanvang</p> <p>19:00-19:20 verwelkomen workshop programma uitleggen. Uitleg Sambuddy, verdeling cliënt, therapeut en uitleg welke sessie</p> <p>19:20-19:45: sessie uitspelen</p> <p>1 begeleider, anderen observeren</p> <p>19:45- 20:00 invullen vragenlijst</p> <p>20:00-20:30 groepsdiscussie</p> <p>1 moderator, anderen observeren</p> <p>20:30 afsluiting en terugblik</p>	
Rolverdeling:	<p>Sofie:</p> <p>23 april: verwelkomen en uitleg workshop, observeren</p> <p>24 april: begeleiden sessie</p> <p>Iris:</p> <p>23 april: begeleiden sessie</p> <p>24 april: verwelkomen en leiden groepsdiscussie, observeren</p> <p>Paola:</p> <p>23 april: leiden groepsdiscussie, observeren</p> <p>24: april: begeleiden sessie</p>
Deelnemers verwelkomen.	Benoemen doel bijeenkomst en wat wij gaan doen a.d.h.v. een PP
Inhoud workshop	<p>De vertelknuffel introduceren.</p> <p>Therapeut en cliënt hebben elkaar 6 keer gezien en zijn tijdens de workshop bezig met sessie 7, thema herkennen van eigen emoties</p>
Stappen inhoudelijk	Twee groepjes van 2/3 hebben een vertelknuffel, zij spelen deze af, zie script hieronder. Het oefenen van gedragsalternatieven mogen

	zij doen door een rollenspel en de situatie van Sambuddy of client Dani 2 keer uit te spelen. Per groep een onderzoeker aanwezig te ondersteuning. Eén observator.
Interview	a.d.h.v. de interviewgide. Een interviewer een ondersteuner en observator. Opname operator.

Bijlage D Open vragenlijst Werken met SamBuddy

Workshop Vertelknuffel Sambuddy

Naam deelnemer: Datum:	Handtekening:
---------------------------	---------------

1) Heb jij ervaring met het werken met een sociale robot in de dramatherapie?	
2) Wat is je eerste indruk over het werken met de vertelknuffel Sambuddy i.c.m. de module?	
3) Heb je voordelen ervaren met het werken met Sambuddy?	
4) Hoe zou jij de kwaliteit van Sambuddy beoordelen? Denk aan gewicht, grote, structuur etc.	

5) Zijn er aanvullingen of aanpassingen die jij graag ziet bij de vertelknuffel in combinatie met de module?	
6) Heb jij nadelen ervaren met het werken met Sambuddy?	
7) Zijn er aspecten van de module/ vertelknuffel voor verbetering	
8) Heb jij ideeën die de ontwerpers kunnen aanpassen, aanvullen of veranderen?	
9) Hoe ervaar jij de gebruiksvriendelijkheid van de vertelknuffel Sambuddy? Schaalvraag: 1 Niet goed 2 Matig 3 Voldoende 4 Goed 5 Uitmuntend	Omcirkel het juiste cijfer: 1 2 3 4 5 Waarom:
10) Wat is je eerste indruk van de module?	
11) Hoe ervaar jij de module integratie in Sambuddy?	

12) Hoe waardeer jij de werking van Sambuddy specifiek voor emotieregulatie?	
13) Wat vind je van de rol van Sambuddy binnen de module ten opzichte van de rol van de Dramatherapeut?	
14) Is er nog iets wat je kwijt wilt over de module en/ of het werken ermee?	
Overige opmerkingen:	

Bijlage E Vragen Ethiek focusgroep-gesprekken

Workshop Vertelknuffel Sambuddy

Groepsdiscussie

1. Als jij jouw eigen stem gebruikt om Sambuddy in te spreken. Kan jouw stem (als therapeut) invloed hebben op de verhulling/ distantie van de vertelknuffel?	
2. Waar moet de stemkleur aan voldoen? (vrouwelijk/ mannelijk/ neutraal/ robot)	
3. Hoe belangrijk is de stemkleur, heeft deze invloed op de oefening (module)	
4. Wat is jouw mening over de opnamefunctie? Die Sambuddy heeft.	
5. Hoe kan je de veiligheid waarborgen als dramatherapeut met de gegeven informatie die door het kind vanuit thuis is ingesproken in Sambuddy?	
6. Welke mogelijke oplossingen/ adviezen zijn er voor eventuele ethische bewaren?	

Bijlage F transcript focusgroep en ingevulde open vragenlijst

Transcript fragment

Onderzoeker = O

R 1

R 2

R 3

O: Oké. Welke mogelijke oplossingen advisezen zijn er voor eventuele ethische bezwaren?

R1: Wat hadden we nou ook alweer?

R2: het feit dat in plaats van een opname knop zit, er een knop waar wel opgedrukt kan worden.

R1: Oh ja, dat was het.

R3: Ja. Die hele opname knopt moet er af.

R2: Ja, dat er een 'er is naar mij geluisterd' knopje is dat sammy heeft dat er dan wel een notificatie gaat naar de therapeut van hé ik ben gebruikt of zo ja zoveel keer is sammy gebruikt. En dan kan je wel de hoeveelheid knopjes zien of hoe vaak die is ingedrukt, maar niet meer dat er een opname wordt gemaakt maar wel van Er is tegen mij gepraat van dat je nog wel een band hebt.

R3: Van ja dat ik jou nodig heb gehad en het kind wordt gezien of wordt gehoord weet in ieder geval het gevoel en dat dat voldoende is en dat je ja die inhoud van die situatie ja.

R2: Ja en dat is al therapeut makkelijker is hé ik merk wel dat er volgens mij weer veel tegen Sambuddy hebt gepraat deze week.

R3: Ja dat je een lastige week hebt gehad.

R1: Ja, ja.

R2: Maar ook dat je aan het kind kan vragen of hij iets wil delen ja of nee met situaties.

R1: Ja.

R3: Ja en zo niet dan kun je altijd doen met een doen alsof situatie.

R1: Precies.

R3: Ja het niet de letterlijke inhoud nodig van wat er op zijn opname staat denk ik.

R1: Eens.

R2: Ja.

O: Hebben jullie nog een conclusie hieruit uit de hele ervaring van de workshop. Dit is nog iets wat nog wel belangrijk is wat ik wil zeggen hierover?

R3: Nou mijn conclusie is denk ik wel dat het heel fijn is als een soort transfer of zo voor thuis. Maar dat het niet per se al direct aan het begin van de therapie of zo hoeft daarbij hoeft te zijn. Maar dat is Misschien heel persoonlijk dat het dan zo In de weg staat van het contact van cliënt therapeut of zo dat ja en terwijl dit ding heeft dan dezelfde stem en daar heb je weer die distantie is het dan genoeg distantie of wat voegt het dan toe of zo. Ik denk juist dat het fijn is van: nou als je het moeilijk hebt deze week hier nou ja heel plat gezegd kun je sammy gebruiken voor dit en dat, dat meer.

R1: ja ja dat ben ik met je eens en Als je het dan wel zou willen gebruiken in therapie zou Misschien nog wel meerwaarde kunnen hebben maar dan vind ik dat hij echt wat meer moet gaan leven dat hij een andere stem krijgt en dat je Misschien met je hand erin zou kunnen of zo dat ik dat je letterlijk dat je meer.

R3: Ja, dat je meer een pop creëert.

R1: dat ja en Misschien ook iets nog In de In de vormgeving of zo dat hij iets levendiger uitziet ja Hij heeft nu twee van die oogjes maar Misschien mag hij dan echt nog wel ik vind hem nu nog zo plat hij mag iets.

R3: Maar ik vind plat ook wel fijn.

R1: Ja, ik vind hem nog een beetje dooig.

R2: Ja voor mij is het nu nog zeg maar, dat Sambuddy de module geeft terwijl jij blijft natuurlijk wel de therapeut. Dus zou ik persoonlijk ervoor kiezen om SamBuddy als een buddy te houden dat echt gewoon. Dat is je maatje dat staat naast je maar In de therapie is het wel je als jij en therapeut.

R3: ja precies.

R1: dat ja en dan kan hij mee gaan als supporter of zo.

R2: Ja.

R3: Ja.

O: oké nou dank jullie wel voor deze uitgebreide antwoorden en dit was het voor ons is dit heel erg fijn deze gaat uit

Naam deelnemer: ... Datum: 24-04-2024	Handtekening: ....
--	--------------------

1) Heb jij ervaring met het werken met een sociale robot in de dramatherapie?	nee
2) Wat is je eerste indruk over het werken met de vertelknuffel Sambuddy i.c.m. de module?	Ik denk dat het inzetten van een 'derde persoon' heel helpend kan zijn. zeker het aspect dat het

	kind mee mag denken met SamBuddy en SamBuddy het goede voorbeeld geeft (onbewust)
3) Heb je voordelen ervaren met het werken met Sambuddy?	Ja, ik denk dus dat het kind zou kunnen ervaren niet alleen te zijn en ook buiten de sessie een steun te hebben.
4) Hoe zou jij de kwaliteit van Sambuddy beoordelen? Denk aan gewicht, grote, structuur etc.	Ik vind het een fijne grote en hij is lekker zacht. De stem is vriendelijk, maar wel iets te robot kwaliteit al je het mij vraagt.
5) Zijn er aanvullingen of aanpassingen die jij graag ziet bij de vertelknuffel in combinatie met de module?	Ik weet niet of het voor een kind zo veilig voelt om het ingesproken materiaal samen terug te luisteren. Ik zou dat als therapeut voor de sessie doen.
6) Heb jij nadelen ervaren met het werken met Sambuddy?	Ik weet niet of het handig is als je niet weet wat SamBuddy gaat zeggen.

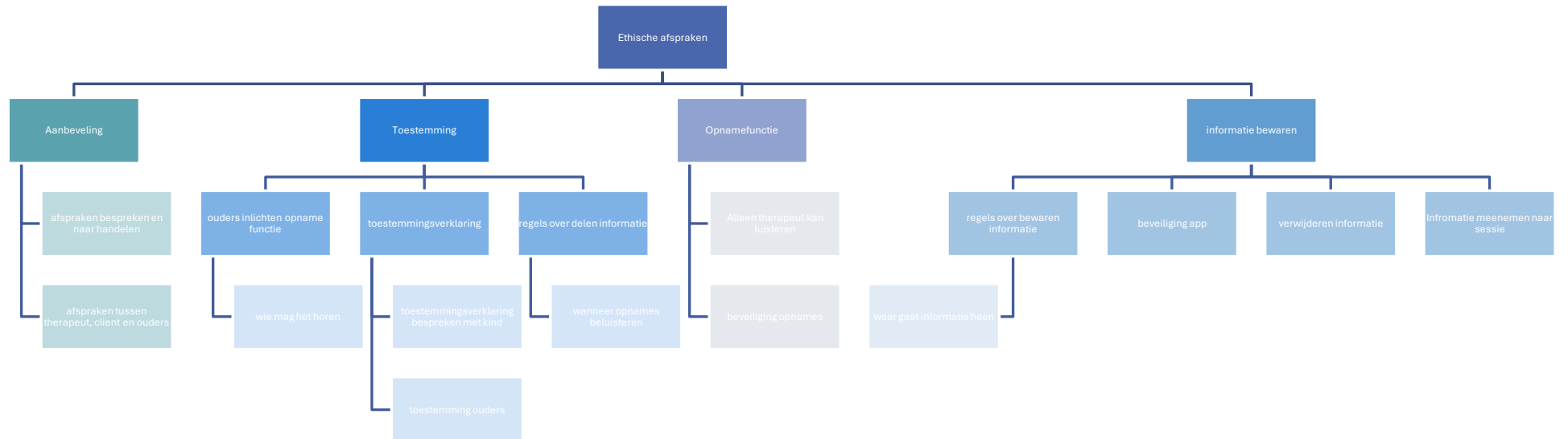
	Is hier een draaiboek van? Of kan je misschien als therapeut vragen kiezen, die wellicht lastig zijn om zelf te stellen?
7) Zijn er aspecten van de module/ vertelknuffel voor verbetering?	Ik weet niet wat je al therapeut buiten de sessie hiervoor moet doen en of dat veel werk kost om interactief bezig te zijn, maar wellicht dat je dat nog kunt beperken en dus zelf vragen kiezen in de sessie.
8) Heb jij ideeën die de ontwerpers kunnen aanpassen, aanvullen of veranderen?	<p style="text-align: right;"></p> <p>De icoontjes duidelijker maken. bijv. voor praten</p> <p> voor luisteren</p> <p>Jonge kinderen vergeten anders misschien waar het voor is</p>
9) Hoe ervaar jij de gebruiksvriendelijkheid van de vertelknuffel Sambuddy? Schaalvraag: 1 Niet goed 2 Matig 3 Voldoende 4 Goed 5 Uitmuntend	<p>Omcirkel het juiste cijfer: 1 2 3 4 5</p> <p>Waarom: Ik vind het helder hoe hij gebruikt kan worden en fijn om iets fysieks en pratend te hebben. ik weet niet of je er nog mee kan werken als een kind hem vergeet.</p> <p>Is hij wasbaar?</p>

10) Wat is je eerste indruk van de module?	Positief. Ik vraag me wel af of kinderen die emoties en gebeurtenissen uit gaan spreken als zij emotieregulatie problemen hebben.
11) Hoe ervaar jij de module integratie in Sambuddy?	Ik ben benieuwd in hoeverre je hem als therapeut af kan stemmen op de behoeftes van de cliënt (dus persoonlijke vragen of oefeningen, worden er ook oefeningen aangeboden dat het kind thuis kan doen om te leren omgaan met emoties?)
12) Hoe waardeer jij de werking van Sambuddy specifiek voor emotieregulatie?	Ik denk dat het voor het kind een steun kan zijn en dat ze kunnen leren zich uit te spreken.
13) Wat vind je van de rol van Sambuddy binnen de module ten opzichte van de rol van de Dramatherapeut?	Ik denk dat het mooi is dat Sambuddy de dramatherapeut ondersteunt. Wel fijn als die weet wat Samuddy gaat zeggen.

14) Is er nog iets wat je kwijt wilt over de module en/ of het werken ermee?	Nee.
Overige opmerkingen:	

Bijlage G Codeboom:

Bijlage H Informatiebrief

Onderzoek naar het werken met een "Vertelknuffel" binnen dramatherapie voor kinderen van 6-8 jaar met emotieregulatie problemen

Geachte lezer,

In het kader van ons afstudeeronderzoek zijn wij, Iris Knoren, Sofie Hellemons en Paola de Bruijn op zoek naar dramatherapeuten die willen meewerken aan een onderzoek over werken met de vertelknuffel SamBuddy met een daarvoor geschreven dramatherapeutische module.

Om deze reden nodigen wij u uit om hieraan mee te doen.

In deze informatieve uitnodiging vertellen wij meer over het onderzoek, dus lees deze rustig door. Heeft u na het lezen van de uitnodiging nog vragen? Dan kunt u terecht bij de onderzoekers. De contactgegevens vindt u onderaan deze brief.

De onderzoekers zijn in het kader van hun afstuderen begonnen aan het onderzoeken van de dramatherapeutische module "Spelen met de SamBuddy", een module geschreven specifiek voor de vertelknuffel SamBuddy voor het werken met jonge kinderen met emotieregulatie problemen. De onderzoekers zijn op zoek naar dramatherapeuten met (minimaal 1 jaar) werkervaring met deze doelgroep, die middels de vertelknuffel in simulatie de module zouden willen uitproberen en na afloop vragen zouden willen beantwoorden over hoe zij dit hebben ervaren.

Als u beslist om aan dit onderzoek deel te nemen, dan nemen de onderzoekers contact met u op en wordt u uitgenodigd op de HAN Nijmegen op een van u gekozen data:

Woensdag 10 april om 10:00- 12:30 uur

Maandag 15 april om 16:00- 18:30 uur of 19:00- 20:30 uur

Dinsdag 16 april om 16:00- 18:30 uur of 19:00- 20:30 uur

Woensdag 17 april om 10:00-12:30 uur of 16:00- 18:30 uur of 19:00- 20:30 uur

Dinsdag 23 april om 16:00 – 18:30 uur of 19:00 -20:30 uur

Woensdag 24 april om 10:00-12:30 uur of 16:00- 18:30 uur of 19:00- 20:30 uur

Tijdens deze workshop doorloopt u de module zoals beschreven door de onderzoekers, die aanwezig zullen zijn ter begeleiding. Ook zal aan u een handleiding worden uitgereikt. De vertelknuffel bevat mondelinge instructies ter ondersteuning. Na afloop zal er een interview plaatsvinden waarin de onderzoekers u een aantal vragen stellen m.b.t. de waardering voor het werken met de knuffel. De bijeenkomst zal ongeveer 2 uur duren.

Dit onderzoek kan voor de onderzoekers nuttige kennis opleveren, die zij zullen gebruiken voor hun afstudeeronderzoek.

Met dit onderzoek worden enkele gegevens en verzameld, namelijk naam, adresgegevens en werkervaring. Deze gegevens worden vertrouwelijk behandeld, dat betekent dat niemand buiten het onderzoeksteam of de onderzoeker deze gegevens te zien krijgt. De persoonsgegevens zullen maximaal 12 maanden worden bewaard op een beveiligde plaats in/op de laptop van de

onderzoekers en dan worden vernietigd. De onderzoeksgegevens zullen 10 jaar worden bewaard op een goed beveiligde plaats in/op laptop. Alleen de onderzoeker of het onderzoeksteam hebben toegang tot deze beveiligde omgevingen.

Sommige mensen mogen uw onderzoeksgegevens inzien. Dit is om te controleren of het onderzoek goed en betrouwbaar is uitgevoerd. Mensen die uw gegevens kunnen inzien zijn:

Astrid Timman- Jacobse, onderzoek coach

Emilia de Gruijter, Meelezer vanuit haar rol als deskundige.

De onderzoeksresultaten zullen worden gepubliceerd in het afstudeeronderzoek en kunnen online worden gezet bijvoorbeeld op de HBO kennisbank. In principe ontvangt u hier geen bericht van, tenzij u dit op prijs stelt. In dat geval kunt u contact opnemen met de onderzoekers De onderzoeksgegevens zullen 1 jaar bewaard blijven.

Wij bedanken u voor het lezen van deze uitnodiging. Bent u geïnteresseerd en wilt uw deelnemen aan het onderzoek, dan verzoeken wij u zich aan te melden bij Iris Knoren via onderstaand e-mailadres:

- ijm.knoren@student.han.nl

Mocht er nog vragen of onduidelijkheden zijn kunt u de onderzoekers contacteren per e-mail of op onderstaand mobiele nummer:

.....

Als u geen interesse heeft wilt u dan een van de volgende keuzes aan kruizen:

A: De dagen en tijden komen niet uit.

B: Het onderzoek sluit niet aan bij mijn doelgroep en werkervaring.

C: Anders:

Met vriendelijke groet,

Iris Knoren, Sofie Hellemons en Paola de Bruijn

Dramatherapeuten i.o.

Bijlage I Social media berichten

DRAMATHERAPEUTEN GEZOCHT!

Beste allemaal,

Wij Iris Knoren, Sofie Hellemons en Paola de Bruijn, zijn vanuit onze opleiding Dramatherapie aan de HAN Nijmegen bezig met ons afstudeeronderzoek. Hiervoor zijn wij opzoek naar dramatherapeuten.

Wij zijn in het proces bezig van het uittesten van een dramatherapeutische module geschreven voor de vertelknuffel @Sambuddy. Hiervoor organiseren wij een workshop. Tijdens deze workshop doorloopt u de module zoals beschreven door de onderzoekers. Ook zal aan u een handleiding worden uitgereikt en zullen we deze doorlopen om hem vervolgens uit te testen. De vertelknuffel bevat mondelinge instructies ter ondersteuning. Na afloop zal er een interview plaatsvinden waarin de onderzoekers u een aantal vragen stellen m.b.t. de waardering voor het werken met de vertelknuffel.

De workshops zullen plaats vinden op de HAN Nijmegen in week 15, 16, 17 en duren uiterlijk 2 uur. U kunt uw voorkeur opgeven qua aangeven tijden die verschillen tussen ochtend en avond.

Waar zijn wij naar op zoek:

Dramatherapeut die ervaring heeft met kinderen en emotieregulatie problematiek

Minimaal 1 jaar ervaring in het werkveld.

Dus ben of ken jij iemand die graag wil helpen bij het onderzoek, neem dan contact op met ons! Bij interesse sturen wij een informatiebrief met de specifieke datums en verdere informatie. Ook bij vragen mag u altijd mailen.

Email: IJM.Knoren@student.han.nl

Alvast bedankt!

Delen wordt gewaardeerd

Bijlage J Toestemmingsverklaring

Bijlage 3: Voorbeeld toestemmingsverklaring (informed consent)

Toestemming deelname onderzoek (titel)

Ik geef toestemming voor deelname aan dit onderzoek.

- De onderzoeker heeft mij duidelijk uitgelegd waar het onderzoek over gaat, wat ik voor het onderzoek moet doen en wat de voordelen en nadelen van het meedoen zijn en wat dit voor mij betekent.
- Ik kies er zelf voor om aan dit onderzoek mee te doen.
- Ik weet welke gegevens van mij worden verzameld, hoe de onderzoeker hier op een veilige manier mee omgaat en hoe lang hij/zij de gegevens bewaart.
- Ik mag op elk moment met het onderzoek stoppen. Ik hoef dan niet uit te leggen waarom ik wil stoppen.
- De onderzoeker heeft mijn vragen over het onderzoek goed beantwoord. Als ik nog vragen heb, dan zal de onderzoeker die beantwoorden.
- Ik weet dat de onderzoeker mijn naam niet zal noemen in het verslag dat hij/zij schrijft over het onderzoek en als hij/zij vertelt aan anderen over het onderzoek.

Facultatief:

Lees voor het gebruik van deze punten de informatie bij 'Let op' op de volgende pagina's.

- Ik geef **WEL/GEEN*** toestemming om geluidsopname/beeldopname* van mij te laten maken. Deze opname wordt alleen gebruikt om te kunnen opschrijven wat ik heb gezegd of gedaan. De opname wordt binnen 6 maanden vernietigd.
- Ik weet dat er geluidsopname/beeldopname* van mij worden gemaakt. Deze opname wordt alleen gebruikt om te kunnen opschrijven wat ik heb gezegd of gedaan. De opname wordt binnen 6 maanden vernietigd.
- Ik weet dat mijn anonieme onderzoeksgegevens kunnen worden hergebruikt ten behoeve van [aangeven met welk doel, bijvoorbeeld wetenschappelijk onderzoek/secundaire data-analyse].
- Ik geef **WEL/GEEN*** toestemming om tot mij herleidbare gegevens te hergebruiken en maximaal [termijn aangeven] te bewaren, ten behoeve van [aangeven met welk doel, bijvoorbeeld wetenschappelijk onderzoek/secundaire data-analyse] op het terrein van [onderzoeksgebied aangeven] door [aangeven welke onderzoekers].
- Ik geef **WEL/GEEN*** toestemming om tot mij herleidbare gegevens langer dan 6 maanden te bewaren met een maximum van [periode aangeven] ten behoeve van [aangeven met welk doel].
- Ik geef **WEL/GEEN*** toestemming om tot mij herleidbare gegevens [aangeven welke gegevens, bijvoorbeeld een video-opname] te tonen aan derden [aangeven wie dit zijn] ten behoeve van [aangeven met welk doel]. Deze personen tekenen hiervoor een geheimhoudingsverklaring.
- Ik geef de onderzoeker **WEL/GEEN*** toestemming om contact met mij op te nemen voor vervolgonderzoek en daarom mijn contactgegevens [aangeven welke] langer dan 6 maanden te bewaren met een maximum van [periode aangeven].

*Doorstrepen wat niet van toepassing is.

Datum:

Naam deelnemer:

Handtekening:

In te vullen door de uitvoerend onderzoeker

Handreiking Integri onderzoek:
Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Oktober 2021
Voor: (student)onderzoekers

Pagina 14 van 23
Auteurs: HAN

- Ik heb de onderzoeksdeelnemer schriftelijk en mondeling (indien mogelijk) geïnformeerd over het onderzoek.
- Ik zal resterende vragen van de onderzoeksdeelnemer over het onderzoek naar vermogen beantwoorden.
- De onderzoeksdeelnemer zal van een eventuele voorijldige beëindiging van de deelname aan dit onderzoek geen enkele nadelige gevolgen ondervinden.

Datum:

Naam onderzoeker:

Handtekening:

Let op:

Mocht je toestemming willen verkrijgen voor (één van) deze onderwerpen, communiceer je dit altijd in de informatiebrief. Leg dus uit welke onderzoeksgegevens je dan precies verzamelt/bewaart, met welk doel je deze gegevens verzamelt/bewaart en hoe je met deze gegevens omgaat. Geef aan dat de onderzoeksdeelnemer hier wel of geen toestemming voor kan geven in de toestemmingsverklaring. Voor hergebruik van anonieme onderzoeksdata voor wetenschappelijk onderzoek, hoef je geen aparte toestemming te verkrijgen, maar dien je wel te vermelden in de informatiebrief en toestemmingsverklaring.

Bijlage K Foto van workshop

Figuur 1

Workshop

